suum ajum oriri ex illo erga Patrem amore, & vltate ac ppo, sito nden eg & gloriam manifestandi, eoqp fine mandatu epsig exequendi, qnam autem ed mandatum fuerit, sæpig visum e, ape ut ajam suam poneret & moreretur p ovibg suis ut e cap: 10: 17. hinc & Phil: 2: 8. factg dicitur obediens usqp ad mortem crucis. Et cum instaret mors, n ut Ego ingebat, sz ut tu vis Matt: 26. qua rade ostendit se ee servum illum de quo Es: 42. & 53. & nde e ac si dicat, sacrificium voluit Pater, aures mihi pforavit, sive vltarium servum sibi fecit, ecce veni ad faciendum vltate eg, & ad me ipsum offerendum in sacrificium, & unica oblatoe consummandum oes q sanctificantur Ps: 40. Heb: 10.

Hocqp mundum volebat cognoscere, sc. qa volebat pdicari crucem suam in mundo & annunciari mortem illam, q ex amore dei & houm ad dei gloriam & houm salutem fidm vltatem Patris obierat. Idqp ita cognosci volebat, ut crederetur, atqp eo fine volebat illos ee testes & postea pcones. Unde & prædicebat mortem suam, ut antea dixerat, & hoc eet argtm fidei, & allegerent oes se scientem volentemqp mortuum ee, tq. q ptatem habet ajam ponendi & iterum assumendi, & in quem nulla erat ptas diaboli, nisi quam dabat Pater & ipse quisp. Quod suo explo docuit oes, nemanem amare vere deum, nisi paratg sit facere vltatem dei, & etiam q dei nomine, ac fratrum, q sunt in ~~mundo~~ in pto, salute, mori.

Cap XV.

Duæ hg capitis constitui pnt partes; Prima continet seriam adhortaoem ad constiam in fide in Xtum, & in amore dei & pxi

Cap: 15.

ppri à v. 1. usqs ad 17. Secunda q̃ dictoẽm odij à persecutionum mundi, et q̃ munitoẽm ac consolaoẽm o illam à v. 18. ad finem.

In prima parte adhortão ē ad fidem et charitatem, partim parabolicè proposita, partim ppria exposita.

Parabola 1ª ppnr et petitur à vite, palmitibus et vinitore, eorumq; relaõe ad se invicem, ubi ppnr.

1. qs sit vitis vera v. 1.
2. qs vinitor ibid:
3. qdnam vinitoris opus tum raõe palmitum infrugiferorum tum raõe frugiferorum v. 2.
4. fit applicão ad discipulos v. 3.
5. indeqs petitur adhortão ad pmanendum in xto.
6. confirmatur ea varijs raõibus petitis à parabola proposita
   a. qa ut vitis extra palmitem, ita ipsi extra xtm n̄ possunt fructus ferre, petitq; adeo à necessitate conjunctionis cum xto v. 4.
   b. ab effectu conjunctionis ut palmitum et vitis, ita xti et fidelium, q ē fructum ferre v. 5.
   c. à periculo et incommodo metuendo à disjunctione v. 6.
   d. à fructu et commodo sperando ex conjunctione, q ē expauditio precum v. 7.
   e. ab intentione et fine dei, q ē se et xtm glorificare v. 8.

Parabola illa 2ª exprnr p adhortaõem et charitatem, ubi occurrit

1. Explm charitatis dei et xti v. 9.
2. adhortão ad constantiam in charitate.
3. fructus charitatis f. effectus et nota q ē observão preceptorũ xti v. 10.

4. Con=

4. Confirmatio ab exemplo Christi ibid.

5. Commodum inde sperandum, gaudium nempe constans et perfectum v. 11.

6. Adhortatio specialis ad charitatem mutuam ad exemplum Christi v. 12.

7. Modus illius in supremo gradu, ut mori et quidem pro aliis velimus v. 13.

8. Fructus obedientiae erga Christum s. commodum amicitiae cum ipso v. 14. et exaggerat per comparationem cum statu servitutis v. 15.

9. Obligatio ad obedientiam, quam ab ipsorum electione et vocatione ejusque fine et premio v. 16.

10 Recapitulatio et reiteratio adhortationis

In secunda parte, quae continet praedictionem odii mundi et persecutionum, occurrit

1. Praedictio odii mundi v. 18.

2. Exemplum Christi pertinens ad ipsorum consolationem ibid.

3. Ratio odii petita a Christiana in ipsos et mundum v. 19.

4. Aegritas in ferendis illis, petita a comparatione Christi et discipulorum v. 20.

5. Ratio nova odii, petita ab ignorantia Dei et Christi v. 21

6. Exaggeratio mali illius s. peccati per varias rationes, petitas tum a praedicatione Christi inter ipsos v. 22. tum inde, quod odium illud tendat in ipsum Patrem v. 23. tum denique a miraculis inter ipsos factis v. 24.

7. Confirmatio ex prophetia v. 25.

8. Consolatio discipulorum, petita a promissione Spiritus, quem variis describit.

9. Offi-

9. Officium discipulorum q erat testari p Spm de Xto v. 26.
10. Testimonij illig ἀξιοπιστίαν, qa ab initio cum Xto fuerant v. 27.

Cap: 15.

Xtus E postq in antecedd. mortem suam pdixerat, et simul discipulos suos q eam pmuniverat varijs pmissoribus, impr. q ad ipsos sit iterum rediturus, et ipsos ad se assumturos ad Patrem, ut sint cum ipso, et eo fine simul ostendisset se ee in Patre, et Patrem in se, ita ut simul pmisisset credentes in se, eade, et maiora opa facturos, et q noe suo petaturi sint, accepturos. denique se Spm suum illis daturum, sc. ut p illum doceant, n tm ut ipsum et vitatem eg cognoscant, ss et ipsum ament, et pecepta eg servent, atqs ita cum ipso et in ipso cum Patre pacem habeant, nunc porro ostendit distinctig, q sint officia fidelium, et q rao communis cum Xto, partim parabolice, partim pprie, parabolam petit à vite et palmitibus etc.

Primò E dicit se ee vitem veram, qd vitis sit, n opus e oposè docere, cum nulli n notum sit, nse q sit species qdam arboris q terra implantata excrescat in varios palmites q uvas ferant, unde exprimatur vinum, ad corroborandum et delectandu et hoem etc. Sed hic n de qcunqs vite, ss de vera agit, q sit illig vocis s. epitheti rao dicing ad cap: 6. v. 32. ubi agit de vero pane sc. Sera stylo via bona summo bono st subordinata, et hinc illud solum e verum bonum, unde deg solg bonu dicit, de verum et summo et primo vero subordinat, et hinc et q facit ad cognoscendum summum et primum verum, v ad amandum summum bonum eoqs fruendum, id tm verum et bonum dici debet,

IV. 1.

hinc

hinc nulla ē vera vita, nisi q̃ consistit in illig veri cognitōe, et ita illig boni amore et fruitōe. Vita E hg tpis q̃ consistit raōe spis in motu sanguinis et spum, n ē vera vita, ſs inatum vera vita ē p Spm vivere Deum cognoscendo et amando, hinc verg cibg ē et illud tm, q̃ corroborat in vita spuali interiorem hōem, em primis autem cāa illig vitæ Xtg; E verg potg qs sit illgr inde, itaq; eadem opa qnam sit verum vinum, q̃ sedm pmissōem novum bibendum erat in regno coelorum Matt: 26. apē Spg S. et eg Xgsib, nata p meritum Xti, et ita nunc patescere pt, q̃ sit vitis vera, apie ex eg uvis fluit vinum verum q̃ corroborare et lætificare spm hōis pt in va spuali, atq; ita ē alimentum vitæ veræ s. āæ et beatæ, ut loqui solet Scra.

Quænam autem sit vera vitis, n opg ē conjicere, Xtg dicit se ē veram vitem, quo fiat se idem pstare raōe veræ vitis, q̃ pstat vitis terrestris raōe vitæ ālis, et eum vitæ similitudinē habere, et similitudo illa ē satis obvia, sicudem ubi vitis est fructg terra, ita Xtg qqs quoad humam nāam, vitis tm ex terra excrescens, sursum tendit, Xtg pariter; vitis à deo plantata fuit in inatio, et pariter Xtg ut sapig docuit in sapiorib, nam hōpos caro factg erat n tm, ſs ubiq; se à Patre missum fuisse dicit. Vitis n habet gratam et jucundam speciem, ē lignum nigricans etc. ita qqs in Xto, in statu humilitatis nulla spēes fuit ut videre ē Ps: 22. Es: 53. Tegebat nim: ad tps gloriam suam. Vitis hyeme mortua videt, vere revirescit, crescit, et porro fructg fert; ita Xtg mortug fuit hyeme s. tpre illo passōis, q̃ vocavit horam tenebrarū, unde cap: 12. dixerat, granum nisi in terram conjiciat et moriat n ferre fructum, ſs p resurrectōem, ascensōem, effusōem Spg S. statim

Cap: 15.

tum et Ecclesiam Christi revirescere, crescere, in multos palmites se diffundere, denique fructus ferre debuit tq. in vere et ~~[illegible]~~ aste-
te, ubi expressa et eventus id comprobavit p conversionem gentium Xto obedientium et fructus ferentium. Vitis est fundamentum et radix palmitum à q sustinent à q portant, ita Xtus unicum fundamentum est, cui omnes fideles et tota Ecclesia innitit Es: 28. Ps: 118. Matt: 16. 1. Cor: 3. 1. Pet: 2. etc. unde et vocat radix Isai Es: 11. Apoc. 5. et 22. etc. Vitis communicat vitam suam et vim palmitibus et succum p eorum venas distribuit, Xtus fideles facit habere sensum suum, et in cordibus ipsorum suam formam imprimit ut logit Apls, et ita divina nata nos facit participes, suppeditatque Spm sua, et ita vivit in illis ut loquunt Apli, vide Gal: 2. et 4. 2. Pet. 1. Rom: 8. etc. q alias et adumbrari solet similitudine cpitis et cpis, q ex cpte accipit spis vitales, ex vite tq et in vite palmites vitam habent, ut omnem vitam et porro omnes fructus viti debeant et succus quem ab illo accipiunt, fideles nil habent, nullam vitam, nullam fidem, nullam justitiam, nullam sanctitatem, nil denique eorum, q ad pietatem aut ad vitam vera est, nisi ex Xto et in Xto p Spm est, unde quit Apls 1. Cor: 4. qd habes q n accepis, et omnes benedictiones in ipso nobis dicunt collatae Eph: 1. ipse nobis factus dicit sapia, justitia etc. 1. Cor: 1. et omnia bona opa vocant fructus spis est Gal: 5. Vitis palmitibus vim et succum vitalem in eadem copia subministrat, unde nec omnes aqs fugeri st, ita Xtus et Spis est cuique dona distribuunt put volunt, secm certam mensuram Eph: 4. 1. Cor: 12. etc. Vitis finis ut ita loquar et usq est, ut uvas ferat, ex qbus vinum exprimatur p torcular, Xtus uvas tulit quando passus fuit, et in ipso facta justitia divina demonstrata et nobis Dei manifestata et in morte et passione tq. in tor-

cular

culari fuit, et inde vinum expressum est, quando ipse vi mortis est datus fuit Spiritui, et annunciatum Ecclesiae. Vitis denique in tam sibi et aliis pede suis fructibus, hoc est suppeditat vinum ad laetitiam et vitam, Xtus pro suis passis et morbis est, et ad ipsum laus tum redit illa, quam tam constans vitis sit, haec p.d. annuunt, quae ita in tum obvia sit in vite, ita ad quae cogitanda fecit et occasiones dant. Ex hisce et p. quos sit vera vitis, et per haec distinguit ab omni vite, quae deus ipse plantavit quis est illa Deut: 32. Vitis Sodomae spiritualis ipse illis, de qua in Apoc. cap: 11. v. 8. et in Codistinctione ad res falsas, fictasque praetatis et falsitatis causas.

Postquam se vitem dixerat, ostendit quis qs sit Agricola, Pater ipse; Vox Agricola hic in Hebr. eum notat, qui terram colit, aut vitem in ea plantet, et illis est terram Comparare, vitem plantare, sepe cingere, custodire, amputare et racemare, et verbo ora agere, quae eo pertinent, ut vitis crescere et fructus ferre potest.

Qualis autem hic est vitis, talis et Agricola cogitari debet, spiritualis ipse et verus, igr Patrem dicit esse Agricolam, de Patre saepius locutus fuit Xtus, illegr prima persona SS. Trinitatis, et manifestum est quando Agricola vocatur, quae respicitur ad Oeconomiam, sedum quae aliud munus Patris, aliud Filii, alia opa oeconomica hs quae illis. sedum Oeconomiam igr patrem habere similitudinem cum agricola, Xtum cum vite scatur, et eae similitudinis manifesta est, agricola Comparat terram, aut vitem in ea plantet, deus Pater per promissiones, typos et varia signa Xtum Comparavit q. mundum, ut Xtum mitteret in carnem, et consummaret per passiones etc. Agricola plantat vitem, Pater filium misit, corpus illi aptavit, in mortem illum tradidit, resuscitavit, exaltavit, per Ecclesiam ut propitiatorium proposuit et Codicari voluit.

Agri-

Agricola vitem plantatam fovet, custodit, purgat, Pater Xtm
qqs et rōem Xti ēqs regnum p Qdecāsem Eglij fovit, custodivit et,
dum voluit potiam mundanam illi ministrare, purgavit partim
p dram, partim p judicia, sed de his in sequentibus agendū erit. Cap: 15.

Docet & nunc porrò, qd Pater circa palmites agat, ubi i. indi-
cat, qd circa palmites malos, tum qd et quo fine circa bonos agat, V: 2.
p palmitem hic intelligi eos impprie, q st in Xto, v saltem q putāt
et dicunt se ēe in Xto, ex prioribus manifestum E, qlis enim vites
tales et palmites st, quisqs itaqs Xtm confitetur, et se gfitetur Xtianum
palmes E, ps confessio illa et ptfessio n fit ab ōibus verè et in veritate,
verè et in veritate fit ab illis, q vera fide, q efficax sit p chari-
tatem, st in Xto, aliud enim nil in Xto valet Gal: 5. et jam supra
n semel docuit Xtus, neminem nisi p fidem secum habere communem,
neminem nisi se amet et Qcepta sua observet, inde dignoscendos
ēe discipulos suos, et ea fides vocatur 1. Tim: 1: 5. ἀνυπόκριτος,
falso fit ab ijs, q talem fidem n habent, ps ob falsas caas Xtm confi-
tentur, et se Xtianos ptfitentur, npe v commodi alicūs mundani, v hono-
ris caa, v et ut post hanc vam participes fiant salutis, parum
sollicitiri de pietate in hac va, amplectentes pmissōes n vero con-
dātōes foederis grae, illi tn Xtiani qqs vocantur, et hinc palmites
vocari pnt, ps conveniunt cum ijs palmitibus q fructum n ferunt,
quales in vitibus ēe solent.

Quid fructus nōe hic veniat, ex naa subti fle ē intelligere,
opa fc. Xtianorum, q fructus vocantur, qt. proveniunt et provenire sol-
tem debent ex fide et charitate, q st q. radices qbus Xto uniuntur
et conjunguntur, itaqs fructus st ea bona opa, de qbus pluries legi-
mus Gal: 5. ut et 2. Pet: 1. et ubiqs alibi; qbus npe facimus offi-
cium

cium circa deum v proxum v nos ipsos, v res quascunq; alias, dum abnegantes dem impietatem et concupiscentias mundanas, pie juste et temperanter s. sobrie viving in hoc mundo, et huc reliqua oia referri pnt, q recensere plixum foret. Ferre fructus e facere opa talia, et studium adhibere ac curam ad ea faciendo ita ut decet, et ubi fructq; qdam st soli deo noti, ita qtiani eos ferunt v in ajo, deo, v demonstrant ope hoibq; ad dei gloriam, aliorum ædificaoem, qpriam consolaoem ac salutem, secm dei voluntatem.

Sed emphaticum e, q xtus dicat de fructibus in se ferendis, quo notat q fructq ferre n point, nisi q sint in xto p fidem et charitatem, et n nisi vi mericti et p Spm eg, nam tales dicunt ubiq; ee in xto q vere credunt in xtm et unum st xto, ita ut xtus vivat in ipsis p Spm suum, et ipsi vivant p fidem in xtm, et in sequentibus docet neminem fructum ferre poe, nisi secu unitus et conjunctus sit.

Hinc l. p. qd sit n ferre fructum in xto, sc. n ee in xto vere v. n ee ita illi unitum, ut ex ipso poing accipe fructum npe Spm vm, qo soli veri credentes st in xto, tum vere n demonstrare et probare xtianismum suum ipsis opibus ijs npe q memoraving, sc. ferre fructq carnis, opa tenebrarum, opa mala Tit: 2. ales Gal: 5. Eph: 5. 1. Cor: 6. et alibi memorant, Impietas et mundana concupiscentia 1. Joh: 2: ib concupiscentia carnis oculorum et pompa bg vae, et q st similia mala aoa, fieri enim negt, ut q e extra xtm, et in ipso n fert bonos fructq, n ferat malos, ubi n e lux illic necessario st tenebrae, ubi n e pietas, justitia, illic e impietas et injustitia, et ita porro adeo, ut eam ob eam debeat veterem hoem deponere q vult novum induere Eph: 4. et veterem nemo deponere poit, nisi induat novum.

Sed

Cap: 15.

Sed qd talibus faciat Agricola Pater, docet semel, tollit illū inqt Xtus ℣ resecat à vite, hoc verò ñ uno modo fieri pt, ñ in hac ñ futura vā, in hac vā ñ tm p fentiam verbi, q declarat tales ñ habere partem in regno coelorum, neqs communionem cum Xto aut beneficijs ēs, sc ēt p judicia fape et hareses, eo enim pliaent tum hareses, tum judicia, ut pbi manifesti fiant, unde confederant pfectoes et tentaoes pp noēn Xti tq. ignis, & probi et veri Xtiani tq. purum aurum pbant ut ē Jacob: 1: 2. et 3. et 1. Pet: 1: 6. et 7. et qmdm ad Xtus qs docuit in parabola Matt: 13. ñ semel; Hareses pariter manifestant veros fideles, sicdem tum plerumqs solent segreges coetus facere haretici, et ab alijs se separare, ea raōe factum fuit primo tpre Qdicati Eglij in Judaeis, ita tpre Reformaōis in papatu etc. et post hanc vām tollet illos palmites à Xto, qndo separabit à pijs, et adjudicabit igni s. damnaōi ēa, dum admittet pios ad gaudia sua, s. dum in pijs et sanctis se gloriosum et admirabilem demonstrabit, impij verò exitium patient à facie Dni et à gloria roboris ēs ut ē Matt: 25. et 2. Thes: 1. ℣. 9 et 10.

Contraria ē sors frugiferorum palmitum, et dei circa illos actio, illos purgabit ut plures fructus ferant.

Quid sit palmes fructum ferens in Xto se. dicimus antea, se. fideles vera et infucata fide, q p charitatem opch Xto inhibitus, et bona opa faciens ad dei gloriam, priam consolaōem, aliorum ādificaōem vi meriti p Spm Xti.

Opus dei circa tales ē purgare illos, p se p. nemiem pōe ēe in Xto et in illo fructus ferre, nisi jam purgatus et sanctificatus sit, atqs adeo ñ allgr prima purgāo, q fit p fidem ut ē

Act:

Act: 15. atq; adeo ñ purgão, q̃ qs ex impuro fit purg, ex filio diaboli filiq dei, fs ut p. ex similitudine purgão pui, ut sc. sanctq et justq magis sanctificetq et justificetq, nam palmes fruẽ ferens purgat, q̃do lignum infrugiferum amputat, et id q̃ impediebat, ne copiose fatis fructum ferret, qq; succum illum, quem impendi agricola vult et communicari partibq frugiferis ad ferendũ fructum inutilater ad se trahit, et ita fideles purgant magis magisq, partem q̃do efficiunt in cognitõe veritatis, et magis magisq liberant ab erroribq, tum q̃do purgant magis magisq à concupiscentijs pravis et vitijs, atq ita ab inquinamentis carnis et spis 2. Cor. 7. v. 1. sicq illa purificão à deo ut hic dicit, qa is solq bonum opus q incepit efficere pt, et data ut velle ita et efficere ut ê Phil. 2: 13. et ille ê Pater luminum à q ê bonum donum descendit Jacob: 1. incepit ille et efficit fidem, unde Apls deum ubiq precat, ut ille totos sanctificare velit fideles 1. Thess: 5: 23. Heb: 13: 20. 21. Eph: 3: v. 16. et seqq. nam eadem potentia, q̃ in nobis operat fidem et infundit charitatem, ea in nobis conservant Eph: 1. v. 19 et 2. v. 8. et 1. Pet. 1. v. 5. idem q facit ei nobis oriri lucem ex tenebris, magis magisq eam accendere pt 2. Cor. 4. v. 6. et in luce ipsius videamus lucem Ps: 36. purgat E deus veros palmites in Xto, q̃do ad ipsorum conferiam magis magisq manifesta facit mysteria verbi sui et veritatem ubi in Xto ê, q̃do facit ut eam intensius ament, et in fide ac charitate accuratius illi obediant, et illi suas cogitates, desideria, dicta ac facta conforment, et studeant habere purum cor, os et manus, sicq ita ipsi purificent, ubi ê 2. Cor: 7. v. 1. et ita sequantur sanctificatõem, q fit p operationem Spis vi meriti Xti; purificat qq; deus p externa, ipse p afflictiones, qbus tq igne defecantur et probantur, ut Petrus ait, siquidem in fidelibus afflictiones tendunt ad promovendam sanctificationem, ubi plurimum videre ê Rom: 5: v. 3. et seqq.

Heb:

Cap: 15.

Heb: 12: v. 4. et sqq. unde Ps: 119. profitenti fideles, bonum mihi
q. me afflixeris, qa didici statuta tua, solent enim quando judicia
Dei st in terris timentes deum justam discere Es: 26. unde xtus
in parabola Matt: 13. docuit in ecclesiis qbus manifestos fieri,
tali enim occasione exercere debent fidem suam, spem, charitatem,
ostendere an p fidem possint vincere mundum 1. Joh: 5. an xtum
magis ament q thesauros Egypti Heb: 11. f. ad xtus logh, magis
q Patrem, matrem, domos etc. tum p. an futura bona et hære,
ditatem, q in coelis servat fide verè sibi repræsentent, et ha,
beant ita veram illam ὑπόστασιν, et q st similia. Certè tali in
casu se ipsos excutere debent et fidem suam corroborare et cor,
roborari in dno, ut possint ferre afflictiones; purgantq et p hære,
ses, q faciunt ad veritatem accuratius inquirant, et veritatis
amorem luculentius demonstrent, et magis sollicitè operam dare
debent, ne demoveantq à fiducia in xto; ts hæc omnia frustra ent,
nisi deus p spm suum faceret efficacia ad corroborationem in fide,
spe et charitate, unde deus ipse diciturq purgare, ut pateat inde
verissum e, q veri xtiani adhuc opus habeant continua purgatione
qa in multis peccant, cespitant et labuntur Ps: 51. Jacob: 3.
1. Joh: 1.

Sed finis ostenditur, pp quem deus purgat, ut plures fructus
ferant v sint abundantiores in bonis operibus, quorum speciem qdam
ante recensuimus, hoc saltem hic notari et addi debet, q quod
deus docet in verbo, id ore eo tradat, ut nos fructus feramus, hinc
ora verbi dicitur et ad pietatem, pariter finis castigationis feli,
cium dei e fructus pacificus justitiæ Heb: 12. et sanctificatio, illumi,
natio qqs et sanctificatio ~~integra~~ interiorem Spus S. in alis tradit
q ut deum et xtum cognoscamus, amemus, et dictis factisq celebremus
et ita manifestum e, possessorem fidei inanem ee, nisi operibus de,

mon,

monstrat Jac: 2. et q hac parabola docet, similibus ppnr et repre-
hendat Es: 5. Matt: 21. Luc: 13. Heb: 6. etc.

N. 3. Cum vero id q dixerat, npe q Pater tollat palmites non
ferentes fructum poet illos ut infirmitatis suæ conscios conster-
nare, Xtus addat aliqd, q facere queat ad ipsorum consolationem, quo
n obscure illos inter bonos et frugiferos palmites referat, ingens N. 3.
<u>jam vos puri estis</u>, simulq puritatis illig eam indicat pp ser-
monem quem locutus ipsis fuerat, qd sit purum et moraliter, aliis
et visum fuit, et inr alia cap: 13. N. 10. fe. uti purum dici solet
id, q n e mixtum et maculatum heterogeneis, ita hoc purg,
quo nil admittit, q n faciat ad ipsius effectum, nil q n sit con-
veniens ipsius naæ et officio, ita ut purus sit ille, q n e de-
pravatus p errores et judicia; pura oculus q n e contaminatus
pravis cupiditatibus et perversis affectibus; purum eps cg sensus
et oia membra sistunt serva justitiæ et pietati, et qa fieri negt,
ut q n e purus n sit impurus, et ut q e impurus pp peccata et trans-
gressiones legis n sit reus, hinc purus v impurus ille dicit, q e reus v
n, igr quo Xtus dicat, vos jam puri estis, id duplicitter illgi pt
stylo Scræ, npe ut fert, partem q remissa ipsis sint peccata, quem
olim ita puri vocabant secun legem, quorum peccata typice erant
expiata, partem et q ipsi sint sanctificati, adeo ita et aqua et
Spu regenerati, uti videmus cap: 3.

Ne vero putarent hoc pficisci ab ipsis, nihilq sibi tribuerit,
addit, q puri sint pp verbum q ipsis locutus fuerat, ita ut verbum
hic consideretur tq habens vim purificandi, quem ubique verbo ex-
nia essa tribuunt, ita Apstus Eph: 5. N. 26. loquit de sanctificatione et
purificatione q fit p lavacrum aquæ in verbo, et Xtus ipse Joh: 17.

N. 17.

v. 17. ubi orat Patrem, ut suos sanctificet, orat, ut eos sanctifi-
cet in veritate, addens verbum tuum est veritas Ps: 19. tribuit
illi vis illuminandi, convertendi, sapienter faciendi, latificandi
etc. Jer: 23. cum igne et malleo comparat ubi est Heb: 4. v. 12.
cum gladio accipiti Jac: 1. v. 18. et 1. Pet. 1. v. 23. ut semen
regratis, hinc Simeon pp verbum dei se in pace discedere phibe-
bat Luc. 1. et si illi verbo hoc tribui pt, p. e. verbo Xti, de quo
pdictum fuerat, q gratia in labia eg effusa esse deberet Ps: 45.
q linguam eruditorum accepit, ut tpre opportuno poet log fessis
Es: 50. et mcbg sit spu, ut Eglizaret ad illuminandem et consolandem
Es: 63. v. 1. Verum n et tn putandum verbo tribui eam vim p se,
n enim verbum pprie, ps deg justificat Rom: 8. n verbum ps deg
sanctificat Ezech: 20. Spu ubiq tribuit apostolos ubi est 1. Pet. 1
v. 2. et ἀναγεννήσεως Tit: 3: v. 5. et sanguini J. Xti vis purgan-
di ab oib peccis 1. Joh: 1: 7. ita ut in ipsig sanguine ubiq di-
cat ea peccorum remissio Matt: 26. Rom: 3. Col: 1. Eph: 1. etc.
verbum q est instrumentum purgatis et purificatis, idqs n uno
modo sc. qt. pponit Xtm ut ppitiatorium p fidem in sanguine
ipsig Rom: 3. et ostendat simul modum communis cum Xto p fidem
quo manifestat deum ita dilexisse mundum, ut filium suum uni-
genitum dederit, ut qsqs in ipsum credat n peat, ps habeat vitam
eam, atq ita ostendit ipsum ea pfectam salutis eam, quoad oes
partes q numerat 1. Cor: 1: 30. tum vero qt. et docet officia q
facienda st, ut cum deo in Xto habeamg commodem, et ita est nor-
ma sanctificatis, hoc enim sanctg est et purg cum facit officia circa
deum et pxim, et pie juste ac sobrie vivit in hoc seculo, abnegatis
impietatibg et concupiscentiis mundanis. Verum n purgat ita nisi
credat et amet, ppter enim verbum de Xto, ut ex auditu fides

oriat

oriah in Xtm, et ppter officia, ut hoc ex corde preceptis illis obediat et transformeth in typum illig dra Rom: 6. Et quido ita hoc in Xtm credit, et fidem p charitatem et opa demonstrat ex prescripto verbi, tum pp illud verbum et p illud purg & sancty et justy e, atq ita dicith Act: 15. fide purificari cor, sz inde fle p. neminem justu a pp verbum, sz tm pp Xtm in verbo propositum et fide acceptatum, et qa nemo qqp credit et amat verbum ut justy et sancty sit, nisi Spus ipsum sanctificet in veritate ut audwing ex Joh: 17: 17. Xtm petere, ut deus suos sanctificet in veritate, hinc et p opasem Spus purificant ut veram caam efficientem, sz q utith verbo ut instrumento, et quido Xtus dicit puri estis pp verbum q locutus sum vobis, innuere videt se vim verbo addidisse et locutum fuisse cum efficacia, erat enim deus aqs ac hoc, Dei autem dicere, facere e, et hoc patuit, q primum enim illos vocavit verbo externe, simul et fecit ut obedirent et ipsum sequerent, ostendens uti olim dicebat, sit lux et erat lux Gen: 1. conf Ps: 33. nam ipse elegerat eos, et ita in tpre e vocaverat, et a reliqs separaverat, simulq fidem et amorem verbi ipsis dederat. Igr uti Apostolus dicit Rom: 1. Eglium e potentia dei ad salutem, ita verbum Xti ipsis fuerat potentia Xti ad purificasem

N: 4. Sed qa dixerat N. Cred: Patrem ut Agricolam palmites fructum ferentes purgare, ut ampliorem fructum ferant, ita hic qq innuit, et discipulos considerare debere, ut illgerat se, etsi jam puros et frugiferos palmites nihilominus magis magisq considerare debere, ut ampliorem fructum ferant, hinc eos hortatur N. 4. et seqq. ut maneant in ipso, et ut ipso possint ferre fructy, monet eos primo admonitoe, tum promissoe, tum rationibus confirmat.

Admonitio e ad manendum in Xto, qd sit e in Xto, alias et

Cap: 15.

alias & dictum fuit, spe habere cum Xto communem, communis
cum Xto vinculum ē ut in superioribus visum fides vera, spe p
charitatem operans, atq ita fides & charitas, p fidem enim in-
ferimur Xto, dum desideramus in ipso inveniri, ut in ipso ha-
beamus justitiam dei p fidem Phil. 3:9 esurimus ipsum & sitimus
p ὑποστάσεν in formalem foederis gratiae ipsi nos subjicimus, &
ita recipimus testimonium dei de ipso, q vera sit in ipso, & obsigna-
q deus verax sit Joh: 3. & 1. Joh: 5. q autem ita credunt & recipiunt
testimonium dei de ipso, & cupiunt in Xto inveniri, ut participes
sint mortis & resurrectionis ipsius, n prt n in ipso censeri, qa
id oē faciunt sedm verbum & mandatum ac stipulationem dei, qui
Xtm offert & postulat, ut cum ipso in Xto reconciliari velimus
2. Cor: 5. deus autem verax sit, fieri negt, ut frustra qs te-
stimonio ipsius credat, illiq obediat, hinc illis fidem reputat in
justitiam Gen: 15. & Rom: 4. ita tum actualiter sit in Xto, qui
ante jacta mundi fundamenta in ipso electi erant, & porro dum
p fidem ipsi adhaerent, & p charitatem se illi uniunt, & magis
magisq student se insinuare in eius favorem, ut ex plenitudine
ipsius accipiant gratiam p gratia, manent in ipso, eodem enim modo
q sit in ipso, maneat & in ipso, ita ut hoc manere in Xto dicat
persevertiam in fide, charitate, bonis operibus q Scriptura vocat alias, illi
adhaerere oria sua Ps: 63. unde Apli hortant ut q stant, videant
ne cadant, & qa fide stant, ut caveant ne p infidelitatem
effringant ex Xto ut vite 1. Cor: 10. Rom: 11. & ut persequantur
sanctificationem & perficiant in timore dei Heb: 12. 2. Cor: 7. 1. 1.
ut retineant q habent, ne qs illis coronam eripiat, & ut vin-
cant, & eo fine induant πανοπλίαν dei, ut sibi pacies sta-
re possint Apoc. 2. & 3. Eph: 6. qsqs enim perseveraverit ad finē
usq, salvabit, ita ut n sufficiat incipere, sed consummandum sit

et misera sors sit eorum, q dum manum aratro admoverunt, retro respiciunt, et quando cum uxore Lothi exierunt ex Sodoma, ajos oculumq eo iterum convertunt cum dema mundum dili, gentes, de talibus dicit Petrus, q melius ipsis erat viam veri, tatis n cognovisse, q ex cognita retroverti, et comparat cum Sue revertente ad volutabulum cani, et cane revertente ad vomitum suum 2. Epla cap: 2. v. 20. unde in Epla ad Heb: cap: 6. v. 4. grave judicium intimat ijs, q postq semel illu, minati fuerunt etc. iterum recidunt et Apostatae fiunt, hinc & xtus merito adhortat, ut in ipso maneant, et reipsa osten, dant ad q Petrus supra dixerat, quo ibimus, tu verba vitae ae habes, q enim illum deserunt, eos deserit, Ps 6 q in ipso ma, nent, in ijs ipse manet, et hoc e promissio, q addit, ut eos efficacius excitet, et ego in vobis fc. manebo, quo xtus ma, neat et sit in ijs q in ipso st et manent p fidem et charita, tem, fle e illgere ex naa xti ergo officio fc. ille manet in fi, delibus, et e in ijs p Spm suum p quem in ipsis vivit Gal: 2. v. 20. ita ut ipsorum cogitationes, desideria et facta moderet et regat. Est in ipsis p fructus mortis et resurrectionis sua, quando ipsis et dat et conservat fidem, spem et charitatem; manet in ipsis quando illos obsignat p Spm ad spem vitae aae, illos conso, lat, gaudio replet; manet in ipsis, quando ipsos potia sua et suo consilio ducit, donec assumat in gloriam, atq ita quando ipsis suppeditat oia ad vam et pietatem seria, et fit in ipso fons salientis aquae in vam aam, ita ut parabola huic con, venienter loquur, quando ipsis continuo suppeditat succum vi, talem, ut point fructus ferre ad Dei gloriam, aliorum aedifi, cationem et propriam consolationem ac salutem.

Et

Cap: 15.

Et ideo ea ratio id magis confirmat, et simul ostendit q necessarium sit ut maneant in ipso, qa ut palmes n nisi in vite, ita neq ipsi nisi in Xto fructum ferre point; Certè palmes à vite accipit oem succum p poros p quos submittit ille, et q primum ab ea separatq ê, arescit, ita et q n ê in Xto, fructus ferre neqt in ipso, sicqdem hoc rata ê, ut visum ê Joh: 3. caro ex carne, et ut tum Sera, tum expia qp docet, ineptq ad bonu et cogitandum 2. Cor: 3. ad recipiendum et ea q spu st 1. Cor: 2: 14. ad subjiciendum se legi dei Rom: 8: 7. qeqd in ipso boni ê fructq meriti ê, et opq Spq eq, hinc ut visum cap: 3. ut poit ee subditq Xti ex aqua et spu regrari debet; unde et oia bona opa fructq Spq Xti vocant Gal: 5. adeo ut q primum qs Xtm deserit, q va fons unicq ê, n poit n vam pdere, et tq palmes extra vitem arefeere, unde Sera oia bona et dona dei deducit à merito Xti et eo reducit, sicqdem in ipso donant nobis oia q st ad vam et pietatem nerea 2. Pet: 1: 3. ut ipse point, qmdm altic ê in fqq in fide virtutem exercere et reliqua q altic sequunt, qo vult, ut de suis viribq tenuiter sentiant, de Xto magnificè, utpo te ex cujus plenitudine accipienda sit grata p grata cap: 1.

Et hoc plenig confirmat, qndo id ppig ad se transfert, dum se vocat vitem, discipulos palmites, et inde concludit, manentem in se ferre multos fructq, addita ratione, qa nil sine se facere poe, n manentes in se exarescere, ejiu et in ignē conjici dicit ut comburant V. 5. et B. qo se vitem vocet vi dimq V. 1. ut sit ipse vitis vera in qua sint veri palmites, q inde accipiant veram vam, ferantq veros fructq, hoc ê, se vitis dja eo ipso fontem dicit, et eam oiam eorum q vere fa ciunt ad gloriam dei et houm salutem, qo autem ita sit vitis illgi debet tum ex rata, tum ex officio Xti, n tm hoo, sd et deg ê

V. 5.

ut

ut supra visum, hinc & ora p ipsum st, et ipse e va ac lux hom
ipse ab initio fecit ora, hodieq conservat, et inn illa hom, atq
ut in ipso sit, vivat et moveat, et ab ipso habent vam, halitu
et ora Act: 14. et 17. conf: Joh: 1. Verum rade offecij impr. e Vitis
vera qa hoibq morbuis in peccto et alienatis à va dei, atq ita
à spe salutis restituit vam, et facta e salutis caa effecta et
orum eorum q ad salutem regrunt, facta enim e illis Sponsor et
Mediator, q illorum pecca expiaret, illosq deo reconciliaret, q
fecit ut Sacerdos se ipsum offerens ut hostiam p peccto et sangui
nem suum effundens in remissoem peccorum, ita ut Apls illum tra
ditum dicat in mortem pp pecca nra et resuscitatum ad justifi
caoem nram Rom: 4: 25. et quos ita lytro redemit sibi eos sibi
emit Act: 20. 1. Cor: 6. etc. ut sint ppls peculij ipsig, zelotes in bo
nis opibq, hinc meritq e illis spm suum p quem regrant et sanctifi
cant, et ita in ipso fiunt divinae naae participes 2. Pet: 1. quo
utiq veram Vitem se ostendit dans vam palmitibq suis, et
dum p illum Spm suos qq docet, et potia sua illos defendit ac tu
et atq ita conservat in vera vita, in fide et charitate, et ita
ipsis fit et sapia et justia et sanctificao et plena redemtio 1. Cor. 1.
v. 30. via, veritas, vita, ut p ipsum possint habere accessum ad
Patrem Joh: 14: 6. et ut ex ipsig plenitudine accipiant graam
p graa; Veram Vitem se ee ostendit, et ostendet plenissime, quo
in ipso, et cum ipso plene glorificabunt et accipient vam beatam.

Illos & quo palmites vocat, notat, q sint veri qq palmi
tes, participes veae illig va, neq enim ffg eet vitis, nisi habe
ret palmites, non eet Sponsor nisi reorum in se reatum fuse
pisset et q ijs solvisset, n eet Mediator, nisi reconciliasset eos
deo, n eet Sacerdos, nisi haberet q qbq obtulisset, et quorum
pecca

Cap: 15.

peccata expiasset, non esset Rex, nisi haberet populum peculij, non est ista vita, nisi haberet Spm vae et illum daret, ac p eum ad vam aam regraret. Igr electi in ipso, ipsi dati, p ipsum redempti et empti, p Spm eg regeniti, illuminati, sanctificati, justificati, illi in quo st palmites eg, qa st unum cum ipso, ipse in illis, illi p ipsum vivunt Gal: 2: 20.

Hinc et p. q conjunctio palmitum cum Vite, et Vitis cum palmitibus sit ista vae et fructuum in palmitibus, unde merito concludit Xtus, illos fructus ferre, q in ipso, et in qbus ipse maneat, q in ipso sint et maneant p fidem et charitatem vivam et operantem, in qbus ipse manet p Spum suum, q e Spus vae, Spus fidei, charitatis et ois boni opis, inde enim nerio fegh fructus et qdem multus, neq enim potest vera fide recipe testimonium dei de Xto, q va sit in filio, nisi vae illius participes fiant, et ipsum credere jam includit velle bonos fructus ferre, et in se continet charitatem, q e vera obedia virtutisqp fons, et in qbus e Xtus p Spm, in illis opatur Spus vi meriti Xti, illi igr in Xto donantur oia q st ad vitam et pietatem neria, ut fiant dyae participes nae, et in ipsis ois virtutes abundent et n relinquunt otiosos et infrugiferos 2. Pet: 1: 2. usq ad 8. illi repleant fructibus Spus q recenseut Gal: 5: 22. Eph: 5: 9. et alibi, ita ut merito Xtus loquatur de multo fructu, qa et constas e fructus illorum Ps: 1. et varius e p raone variorum officiorum circa deum, pxum et res quascunqp, et p vario hois statu ac conditone, in qbus oibus explorant q sit vltas dei, ut eam facere possint ad dei gloriam, aliorum aedificaoem et priam consolaoem.

Confirmat hoc raone, qa ingens, sine me nil potestis facere, qo indicat hois ex se ipso impotentiam, et meriti ac Spus sui

vim

vim atq; efficaciam, certe hoc Scra et expra testantur, hominem ex se ineptum et ad omne bonum, pronum ad omne malum, adeo ut omnes destituantur gloria illa et gloriam quam deberent habere apud Deum et sint ὑστερούμενοι τοῦ δόξης, adeo ut nemo sit justus qui faciat bonum etc. ut plixè docet cap: 2. v. etc. Rom. et per totam Scram, tales qui boni sint facti, et boni aliqui sint, id per gratiam Dei sint et sint 1. Cor. 15. et nil haberent nisi id accipient 1. Cor: 4. velle et efficere a Deo est, Phil: 2. Deus autem in nisi in Xto gratiosus et misericors est, et ut videmus, Xtus factus est a Deo justitia, sapra, sanctificatio et redemptio, et omnia 1. Cor: 1. Rom: 8. v. 32. ita ut omnia quæ sint ad vitam et pietatem nostra in ipso Deum x vi meritiq; et per Spm eius, unde recte dicit Xtus, sine me nil potestis facere x nil quod vere bonum sit et vocari mereatur, multa enim faciunt homines extra Xtum, sed quæq faciunt ad omne malum sunt, quæq enim non fit in fide, peccatum est, quæq non fit in nomine Dei et Xti, id non placet Deo.

V: 6. Addit itaq; periculum in quo versentur, quod in ipso non maneant, ipse quoq sint ejiciendi etc. v. 6. illi qui eximanent periculum istud, sint quod non manent in Xto, atq; adeo eadem mali immanentis est non manere in Xto; quod quo sit, ex prioribus sane illi qui pt, ipse non perseverare in fide in Xtum, in charitate et studio bonorum operum, sine his enim nemo est in Xto, et an qs in Xto sit, id unde Scra judicari vult, si Spm Xti agat, hoc verò unde, si fructus Spis in ipso reperiantur, et si secum Spm ambulet, et concupiscias carnis non perficiat uti videre est Rom: 8. hinc Apls docet, fundamentum Dei firmum stare, et habere hoc sigillum, novit Deum suos, et desistendum est ab impietate illis qui nominant nomen Xti 2. Tim. 2. 19. Ipsum periculum est in potiq; presentaneum malum, qui unde oritur, est in

Cap: 15.

star infrugiferorum palmitum abici f. extra ejici, exarescere, colligi, in ignem conjici et comburi, solent enim agricolae inutiles palmites resecare et amputare, ubi v. 2. jam Xtus dixerat, qa inutiles st ad illum finem ad quem vites plantat, et impediunt alios palmites, ut fructum debitum n ferant, abjicit autem deus ita Pseudoxtianos, tum judicio suo, quo illos p suis n agnoscit, tum qndo illis n suppeditat ea q fidelibus addixit, tum qndo facit ut v separent à fidelibus, et p fratribus n agnoscant, ut ubiqs Scra hoc docet et jubet, ut si qs frater nominet, et indignum se ostendat ope p fratre n habeat, v ipsi se separant, v denique qndo in morte et impr. in ultimo judicio eos ejicit, et à coetu fidelium beatorum et electorum excludit ut ita n possint stare in congregatione justorum ut e Ps: 1.

Secundum e q exarescant, hoc ex ipsig rei nta p. cum enim palmites vitalem succum habeant à vite, extra illum exarescunt nerio, qa itaqs extra Xtm ut videmus nil boni qsq facere pt, et cta ors salutaris e tum meritum, tum Spus Xti, fieri negt, ut q à fonte vitae separati st, et careat Spu vae, vitam et opa ves vitales retinere possint, tales nerio immoriunt et fiunt arbores bis mortuae ut Judas logit; e enim exarescere nil aliud q carere influxu illo Spus vitalis quem Xtus ut caput diffundit in membra sua, q cessat in membris qndo cum capite n amplius conjuncta st vid: Col: 2. v. 19.

Tertium q colligi et in ignem conjici, atqs ita comburi, collectio illa fit qndo separant à reliqs fidelibus v in hac v in futura vita, et suis illis locus assignat, in ignem conjiciunt, qndo v mala conscia expiunt dolores et anxietates, v patiunt ipsam

exitium

exilium à dei gloriosa potia in inferno, q adumbrari solet p igne, ut ita doloris magnitudo exprimat, q multis verbis ponit Apls Rom: 2. ita ut audere nil aliud sit, q sentire acerbissimos dolores, eosq aos, unde ignis vocat q n extinguat Marc. 9. ut hic aliud dicat, q alias ubiq inculcat, npe q arbores palmites n ferentes fructum, exscindant et igne comburant Matt: 3. v. 10. et 7. v. 19. hoc e, q q n credunt in Xtum, sup illos maneat ira dei ut videmus cap: 3. hoc e is sentire debeat fructu peccati sui, q n qui ce alij q poena, et hac n alia q sensu doloris, eadem ut felicitas consistit raone et Sera teste in gaudia latia, ita miseria in summo dolore et tristia, et hoc judicium discretionis, quo separant pij et impij, triticum et Zizania, palea et frumentum jam Johannes Baptista annunciaverat Matt: 3: v. 12. et Xtus in parabola Matt: 13. v. 38. et segg.

v. 7. Uti vero mta mala expectanda erant n manentibus in Xto, ita mta bona manentibus in ipso, ut docet v. 7. promittit enim talibus, q accepturi sint q petant; qd sit manere in Xto, aliquantis videamus, npe q fidem et charitatem, veramq pietatem illi adhaereere, et hoc Xtus hic egregie explicat, qndo docet, illos in se manere, in qbus verba sua maneant, hoc convenit cum eo, quod supra docuit cap: 14. v. 21, 23, et 24. npe q is ipsum amat, q servet Mandata eus et sermones s. ut hic e verba, idenim e in aliquo manere, v ab aliquo servari, Xtus enim a recepit, nisi qndo credit in nomen eus ut e cap: 1. v. 12. nomen eus verbo manifestatur in q e testimonium, ipsiusq psona, officio, beneficijs, dignitate regno etc. Igr ut talis, qis in verbo describitur recipi negat, nisi credamus ipsum ce, ut Salvatorem nrum, ita et dnum, atq adeo nisi q Mandata

facere

Cap: 15.

facere velimus, atq; ita in veritate ipsum Dnum vocare, ut est
1. Cor: 12. itaq; qsqs verbis eius obedit, eaq; in corde bono servat
ut fidem, ut fidem ea tq. rozman instituat vitam et actoes suas
is Xtm habet manentem in se, et is in Xto manet, qa juxta for-
mulam foederis grae illi propositam foedus ino conjugium cum illo
contrahit, tale ole plixe deseribit Eph: 5. et hac rao e cur
tam serio ubiq; Apli et oes viri Dei commendaverint studium
verbi Dni, et cur fideles tantope illud amarint spr, et in eo
deliciati fuerint, et cur beati pdicent q legem Dei meditentur
die ac nocte vid: Ps: 1. et 19. et impr. 119. 1. Tim: 3. 1. Joh: 2.
hiac nil illis addi, nil illis demi debet uti videre e Deut: 4.
v. 2. et Apoc. 22. v. 19. et rao cur Judaei Xtm n recipent, erat,
qa verbum Dei n habebant in se manens Joh: 5. v. 38. ut illi
plane aberrent, q Spm Xti sibi arrogant sine verbo Xti.

Et qs inde fructus exspectandus sit qp amplis simul docet Xtus
Je. hic ut qcqd petituri sint, id futurum sit; petere e oprie a-
liqd, q desideramus ab eo in eius ptate e, rogare, et qdem ita, ut
illud nobis indebitum sit, et donao eius pendeat ab eius liberalitate,
ita ut necesse sit in precibus, ut cognoscamus bonum illud q peti-
mus, et tum petiam, tum benevoliam eius à q petimus, utq; illud de-
sideremus vere, et eo modo petamus q conveniat petenti, et illi à q
petitur, itaq; circa oia ea q bona st et tn in nra n st ptate,
impr. q st in ptate Dei locum habent preces, mxe autem circa ve-
ra bona, x ea q st ad vam et pietatem nstra, in compendio q Xtus
ea complexus fuit in orase Dnica, ppea p.d. deus rogandus e, sicut
ab eo solo provenire pnt, et unice ab eius grae, benevolia et mi-
sericordia pendent, et st hoi, mxe peccori indebita, pnt autem peti,

vel

vel solo desiderio, ⁊ verbis quoq; Xtus hic illematabè loqtur de iis eo q petere poterant fc in fide et sedm verbum dei ęqp vltatem, et promittit hoc ipsis futurum, ⁊ deum id ipsi largiturum, ita ostendens deum et poe et velle dare oia ad vitam et pietatem neria, attamen ne hic aberremq, observandq ē nexq im hanc promissoem et condicoem, quoq adeo modq, q peti debeant ut accipeant, fc. q manēt in Xto, et in q manent verba ęq, illi si petunt accipiunt npe ut supra cap: 14. v. 13 et 14. dictum fuit, quod petunt in noe Xti et ad gloriam Patris, atqq ita sedm verbum Xti in fide de q illic actum fuit, neqq enim accipiemq si petimq in concupiscentijs vris Jacob: 3. v. 1. et q petunt in fide et sedm verbum dei, illi nil petunt nisi cum submissione sub vltatem dei, et q petunt eo fine, petunt ut deq glorificetur, et ipsi sint beati in commuoe dei, et in eo exaudiunt, et tum quod vident res pher votum fluere, nam illa quoq ipsis debent cooperari in bonum Rom: 8. et ita q contraria q. fiunt desideriorum suorum compotes et exaudiunt, quod ñ vident exaudiri, deq enim ñ pt destituere fidelios suos, ñ pt ñ promissões suas implere, et id oe q dat petentibq deri pp meritum Xti, eo ipso innuit Xtus, quod dicit, accipietis, ⁊ fiet vobis, si in me manetis, ut illgant commuoem sui ee commuoem cum fonte ois boni.

V: 8. Ut verò fortiter et efficaciter illos moveat, ut tq palmites boni multum fructum ferant, et eo fine petant dei auxilium illudq expectent, ostendit raoem, cur sint bona opa facienda, eorumq finem, atqq adeo finem quoq oporum beneficiorum ingens v. 8. in eo glorificari Patrem suum, simul ut tam illi multum fructum ferant, q in re consistit glorificao Patris, aliquoties supra dictum ē, npe in eo, ut qdm loqtur Xtus cap: 7. v. 6. ut manifestum fiat noen ęq, et agnoscat, colat ac celebret ⁊ ut patefiant et enarrent virtutes dei uti ē 1. Pet: 2.

Cap: 15.

v. 9. nam nōen dei et gloria dei e unum idemq; Exod: 33. et 34.
ut E.G. quodcq; deq; demonstrat, agnoscit, celebrat ut sapientissimq;
potentissimq, bonq, justq, sanctq, veraq etc. tum glorificat, idq; fit vel
verbis et factis, unde jam p. q. hic in spec dicit, q. Pater glorifi-
cet si Xtiani multos fructq ferant, si memores simq, qd sit fructum
ferre, nipe facere officium circa deum, pxum, nos ipsos, res quas-
cunq, ut antea visum, tales glorificant deum q multos fructus
ferunt, qa illi deum debitè cognoscunt, æstimant deum, deiq vir-
tutes quantum potest imitant, eas enarrant et student deum ita glo-
rificare cpre et spu, certè q deum amat supra oia, ille gloriam
illam deo dat, q sit summum bonum q illi studet obedere in oibq,
is dat ei gloriam summi dnij, et ita porrò, qsqs illam virtutem
dei constituit normam actois sua, suorumq desideriorum, illam
eo ipso glorificat, qsqs se et oia et agnoscit dei ppriietatem,
illisq studet uti sedm dei vltatem, deum iterum glorificat,
hinc Apls vult fideles repleri fructibq justiæ q J. Xtm in gloriam
et laudem dei Phil: 1. v. 11.

Et tales dicit ee discipulos suos, ita ut hic sit Charactor
verorum Xti discipulorum, ferre multos fructq i. studiosum ee oib
boni opis, et deum Xtmq glorificare, pxum ædificare, seq ipsu
ad pietatem et oem virtutem exercere, et tum Precepta Xti, tum
explu eg constituere sua uti cap: 13. v. 13. 14. 15. 16. et 17. et
docuit, eo fine enim in disciplinam se discipulq tradere debet
ut et recte judicare, et sedm rectum judicium recte opari potit;
Inutiles st discipuli, qn efficiunt ad cognoem et amorem veri-
tatis, et q studiosores tm n factores st, impr. vero discipuli unig
illig doctoris et Preceptoris Xti ut e Matt: 23. v. 8. 10. id revo-
care ad ajum debet, siqdem Xtg ita doctor sit, ut logh tq. 238.

Cicx

Cæx habens, et docendo Spiritat, unde Ps: 1. cum meditabor continua verbi Dei, fructu tempestivi conjunguntur, et dicerat Xtus cap: 13 v. 17. si hæc nostis, beati estis si facitis illa.

V: 9. Non Spiritat autem tm et docet qd faciendum sit, sd rursus Spiritus movet simul, quando illis ponit amorem Patris et suum, et ita ad amorem qm hortat, eademq opa ostendit, quam sit verum principium et verg mdg obedia, amor ipse v. 9. et 10. Primo e docet se à Patre amatum ee, tum se illos amasse, et deniq ad p manendum in amore suo hortat, et quo ad fiat, docet. Pater Xtum amavit, q si referamq ad naam Xti dyam, nil aliud notat, q p unitate psonarum distinctarum eas essialr se mutuo amare, si secm Oeconomiam, q illi dederat opa ea pficienda p q glorificamq e ut Deus, ut videmq cap: 5. v. 20. et seqq. et cap: 3. v. 35. si de naa humana, amavit Xtum, dum eum dignatq e facere hoem sanctum, q et sacrificium ppitiatorium p fratribus suis ad gloriam Dei, et ita quodtm Xtum gloria et honore coronavit, et regnum illi disposuit Luc. 22. v. 29.

Sed suum qm amorem erga illos illis ponit, quando addit, q ipsos dilexerit, amore sc. benevolæ, dum voluit illis ad summum benefacere, nam et q Deus amavit, quando voluit exeq misericordiam dictatis miseri peccatis sponsor fieri et redemtor ac Salvator s. Beatus, et quodo voluit in carne manifestari, ut eam offerret in hostiam p peccatis, in remissoem peccatorum p electis suis, illisq fieri facta, justea, sanctificao redemtio et oea 1. Cor: 1: 30. Rom: 8: 32. 2. Pet: 1. v. 3. et 4. q amor conspicuus qm fuit in humana naa, q ponta qm fuit ad patiendum, et in eo se voluntati Dei subjecit, etsi grave et fieri κατὰ χάριν, et à deo deseri, imo sentire vim iræ eius, unde Xtus ostendit, naam qdem suam abhorrere

horrere à tantis malis, attamen se ad velle q velit deg Matt: 26. v. 39. ad illum amorem impr. Apls commendat, eo q pro hostibus peccoribus mortuus sit Rom: 5. ad hic dicit talis amor summus est v. 13. conf. 1. Joh: 3. v. 16. ad quos ita amaverat in mundo ad è mundo, illos ad finem amavit ut è cap: 13 v. 1.

Cap: 15.

Hinc Q merito illos hortatur, ut maneant in amore suo, duplr hoc illgi pt, ut v illgat de amore Xti erga hos v hom erga Xtm, ut fensg sit, v facite ut meo amore fruamini spr, v pseverate in amore erga, utrqs fensg commodg è, ad Qstat forte, ut utramqs simul complectamur, fieri n pt, ut qs pfruat amore Xti nisi illum amet, ut supra cap: 14. v. 1. videmus, v ut illum amet ad n ab eo amet, ut è ibidem; Itaqs manere in amore Xti, q ille nos amavit, nil aliud è, q de studium adhibere, ut certi de eg erga nos favore ad amore, in ea enim certitudine consistit vera felicitas ad tranquillitas ai in hac vita, ad st eg amores amabiles Q vino Cant: 1. Xti enim amore frui è possidere omis boni omsqs felicitatis caam; Itaqs hac rae Xtus ostenderet, q debeat ad summa desideriorum vrorum, q tendere de studium, sc. ut certi sumus nil nos separare pde ab amore Xti, atqs ita ab amore dei in Xto ut è Rom: 8. Verum enim verò qs pt eo contendere alr q amando Xtm, ad pseverando in amore eg, eum glorificando opre ad spu, Qceptaqs eg observando, hoc enim modo se amari velle, statim addit, ad aliquoties cap: Qced: docuit, ad in hisce incepisse n juvat nisi pseverch, qsqs enim pseverave, rit ad finem usqs, salvus erit Matt: 24.

Et hinc è q ostendat modum q possint manere in amore suo, nde si observent Qcepta sua v. 10. q explo suo confir-

v: 10.

mat

mat ibid: si ingt, Præcepta mea servabitis, manebitis in amore meo; qd sit Præceptum, qd illud servare, in anteced: videmus cap: 14. v. 21. et 23. ubi Præceptum ee sententiam obligantem ad aliqd faciendum v n faciendum pp authoritatem eis q Præcipit illud aut vetat, quæ authoritas legislatoria fundatur in potestate servandi et prendi, et in pprietatem q habet in eum cui aliqd Præcipit, unde jus in illum manifestat; Xtus E habet Præcepta, qa Rex et Dus e et qdem unicus 1. Cor: 8. v. 6. Phil: 2. v. 9. 10. et 11. qa n tm nos fecit et conservat ut q Deus e, ut videmus cap: 1. fs et qa nos redemit ut videmus cap: 10. cui ppea se judicium e traditum Joh: 5. impr. qndo glorificatus ea gloria fuit, q habuerat ante jacta mundi fundamenta, ut videbimus cap: 17. Præcepta E impr. st ea, q Præcipit in Eclia, et q fluunt ex beneficio redemtionis, q nos obligat ut illi, qd nobis se obtulit, nos qqs vicissim offeramus p cultum rationalē eumqs cpre et spu glorificemus Rom: 12. v. 1. et 1. Cor: 6. 19. 20. servare E illa Præcepta e sum ea cogitationes, desideria, dicta et facta, et ita totam vitam componere dignam Eclia, vocatione, fide sua, deo et Xto, idqs ex toto ajo et constanter.

Ejus fructus e manere in dilectione Xti, hoc modo ostendit amor erga Xtum, hinc addit, si servabitis, manebitis in amore meo, neqs enim ut jam antea vidimus, Xtum amare pmus nisi eum amemus n tm ut Salvatorem verum et Sacerdotem, fs et ut Deum, Dnum et Legislatorem, judicem et Regem, et ut talem amare n pmus, nisi eis Præcepta servare velimus, ea n servando, abnegamus et violamus eis jus in nos, et dominium et judicium et authoritatem atqs Majestatem, atqs ita eis gloriam, quo revera eum odio habemus, dum illum id ee nolumus q e, et n pt n ee n Præcepsse nolumus q Præcipit et n potuit n Præcipere, itaqs ea ratione, qtum in nobis e, illum

oppu-

Cap: 15.

oppugnamq, hinc is demum eum amat, q Precepta eius servat, et in veritate illum vocat Dnum suum, q nemo facere pt sine Spu eius 1. Cor: 12: 3. et talis et uti persevera in amore erga Xtum, ita manet in amore Xti erga ipsum, n pt enim n amare et honorare amantes et honorantes se, imo qa nemo id facit nisi p Spm eius, hinc eo ipso patefit, q talis sit membrum Xti, et q Xtus ipsum prior amaverit, et adhuc amet ad finem usq, eademq potia, q illi fidem et charitatem dederit, et legem suam cordi eius inscripserit, eum in fide, charitate et obsequio conservet ad salutem 1. Pet: 1. v. 5. conf. q dicta ut alibi, ita cap: 14. v. 21. 23.

Confirmat autem q dixerat explo suo, quidem Ego in, gens Precepta Patris mei servavi, et in amore eius maneo, aliquoties videmus in superioribus Xtum locutum et de missione à Patre, de mandato q accepit, de quantitudine sua faciendi voluntatem Patris, adeo ut hoc cibum suum voca, ret cap: 4: 34. et notaviamq hoc uti eo q fidei dijam natura Xti sit certa Oeconomia inr tres personas divinas, fe, cundum q Pater exerceat jus deitatis, et considerat tq. ju, dex, filius ut misericordiam, et considerat ut Sponsor et Me, diator, eaq de causa sit servus impr. quando in carne manifestatus fuit, ut in illa gloria perficeret voluntatem Dei de salvando peccore p hostiam expis sui ut videre è Ps: 40: 7. et seqq. conf: Heb: 10: 5. et seqq. Igr ou modo servavit Precepta Patris, et quoad dijam et quoad humanam naam, q fecit pmtam ad obsequium usq ad mortem crucis, ut è Phil. 2: 8. adeo ut peccum in ipso inventum n fuerit 1. Pet: 2: 22. ex

Es: 53.

Es: 53: 9. et 1. Joh: 3: 5. unde dicitur ὅσιος, ἄκακος, ἄμιαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν Heb: 7: 26. ea ratione nobis explm fuit obedientiae vide 1. Pet: 2: 20. et 21. et ubique debemus similes esse Xto, ut ostendamus, nos capitis illius membra esse, et idem sentire ac velle q. voluit Xtus Phil: 2: 5. 1. Joh: 2: 6. ut ita imaginem primogeniti ejus similes simus Rom: 8. in q. nos poimus et esse absque peccato, so ut tm illam imitari velimus et magis magisque resipiscere ab omni peccato, et omnium contentione contendere ad perfectionem et proficere ita sanctificationem in timore dei 2. Cor: 7. v. 1.

Et ubi obedientiam suam proponit in explm, ita fructum obedientiae illius ut causam movendum, ea enim ratione se decet manere in amore Patris & tum demonstrare amorem erga Patrem, et ejus gloriam, tum amari à Patre et ab eo glorificandum esse uti aliquoties videmus tum hujus cap: v. 9. tum cap: 5. v. 20. et 22. v. 23. et 25. unde Phil. 2: 6. et seqq. illa duo conjungunt, et ostendit, q. postq. obedientiae factus fuerit, glorificatus quoque fuerit, ut inde sit manifestum, eum q. cum Xto Patrem amat, illique obedit, cum illo quoque à Patre amandum et glorificandum esse.

v: 11. Et ut fortius adstringat ea via, ostendit, qs horum finis et fructus sit v. 11. ipse q. locutus illa vobis fuerit, ut gaudium sui in ipsis maneat, et gaudium ipsorum impleat; illa q. locutus fuerat, v. st ea q. antecedunt in serie illa sermonum Xti, ultimis vitae ejus temporibus habitorum, v. via q. unq. locutus fuerat, eium debet esse idem finis et fructus, et hinc de utrisq. illud intelligi pt, ita tm ut speciatim referri potest ad ultimos sermones, q. variis de rebus monebant illos, et in compendio

Cap: 15.

et Principia Religionis Christiana capita ut ex . . . . . patebit com-
plectebantur, atq; ita veri et dei gaudij tum causas, tum condi-
tiones, omnq; eadem exposuerant, qa in illis de suo amore, de
amore Patris, de opatione Sp: S. de trium unitate et dis-
tinctione, de Chti morte et redemtione p illum, de resurrectione
ascensione in coelum, de electorum et fidelium cum Chto com-
munione, de fide, charitate, bonis operib, de vita et felicitate
ata etc. in jis locutus fuerat, ubi in precedentibus vidimus.

Horum te nunc ostendit finem et fructum, finis e gaudium
Chti in ipsis, ut npe illud maneat, poet, si hac verba sola
spectent ita allgie ut sensus sit, ut gaudium meum, eg ego npe
cata sum, in vobis ut subito maneat, hoc e ut gaudium Chti-
anum in vobis preveret, verum cum distinguat et vrum
gaudium impleat, magis commodum e, ut primum membrum
allgat de gaudio Chti sup suis, alterum de gaudio discipu-
lorum, et sane ubi Chtus illos amabat, ut in antecedentibus
dixerat, ita ubiq; n poterat n ipsorum qq bono gaude-
re, nemo enim n laetat felicitate eg quem amat, et cum
Chtus sit fidelium caput, gaudet membrorum suorum pspitate,
cum sit Ecclia sua Sponsus, p.d. laetat Sponsa sua felicita-
te et pspitate ubi videre e Eph: 5. Es: 62. et in Cant: ubiq;
ut et Ps: 45. et cum Angeli in coelis delectent conversione
peccatoris Luc: 15. qdni Archangelus ipsorum dux et caput ea
laetet, unde ipse deus ubiq; ἀνυποπτώτως dicit n tristitia
v laetitia affici, ubi pplus eg v bene v male agit, et ita
monet Aplus Eph: 4: 30. ne qs Spm S. tristitia afficiat, etsi
enim deus et ita Chtus qq fidm dyam naam n possint passoi
elli q gaudium vocari solet, et orit v ex fructione v ex spe
boni alicuius obnoxius e, gaudet tn qt. pbat et acquiescit in

eo

eo, q hoes faciant sedm veritatem ipsig, in qrtm an ijs e alis similitudo dijne naae et amicitae atqs ita glorificae dijarum perfectorum, et quoad humam naam uti effectum amoris, ita gaudij qqs capere poterat Xtus, hinc & cupiebat ut ita agerent, ne q ipsorum actae offenderet et tristaret: ut bene agerent, et ita bene ipsis eet, si tn ita qs allgat, et verba illa ut ea capiat de gaudio discipulorum, sensu minime malo inde exurgit, et tum ita construi deberent, ut prig membrum allgat de gaudio Ipsenti, posterig de futuro, atqs ita de gaudij complemento ac perfectae, tum in statu gratae, tum impr. gloriae, et ita tum Xtus id vocaret gaudium suum eo sensu q cap: 14: v. 27. locutus fuerat de pace sua: eg ipse caa erat, q erat in ipsig communae, et spualis erat, atqs ita pax dei, ita gaudium suum hic vocaret id, eg ipse sit caa, q oriatur ex ipsig communae, ex possessae v spe bonorum p ipsum partorum, q sit spuale, gaudium in deo n in rebus hg mundi et carnalibus, q tale sit q gaudeant ijs rebus qbus ipse gauderet, atqs adeo in q habeant similitudinem cum ipso, et hoc gaudium et qsivat Xtus, sicqdem eum amavit ipsos, voluit ut beati eent, atqs adeo ut laetia et gaudio vero ac solido profunderent in gratia et gloria, nam inr bona regni eg e et gaudium p Spm S. Rom: 14. et sicuti hortatur fideles ut Spr gaudeant in Dno Phil: 4: 4. imo segg verba satis docent, Xtm gaudere et laetari, ut ita loquar ipsorum gaudio et laetia, et ipsorum gaudium e q. suum gaudium, qndo ostendit se id agere ut ipsorum gaudium compleat, gaudium enim uti oritur ex fruitae v spe boni, ita perfectum gaudium ee requit, nisi q oriatur ex perfecta fruitae perfecti boni, atqs ita boni

summi

summi, hinc nullum gaudium pfectum ē, nisi in deo bono summo, Cap: 15.
atq; ita in xto, p quem reconciliamur cum deo, imo q ipse
deus ē, nullum nisi in pfecta et beata communione triuniq dei
in coelis, qndo unum erunt fideles cum Patre in filio p Spm
et deus in ijs oia erit Joh: 17: 23. Ps: 16: 17. 1. Cor: 15. Col: 3.
illic demum erit habiebes gaudij, qndo totus hō quoad mente
et corpus pfectus erit, et nil illi deerit ad pfectam felicitatem,
et utiq; tale gaudium suorum xtus intendit, sine eo enim n
fuisset pfecta salutis eōa, n fuisset fons vere vē et vera vā
Ps: 36: 10. Joh: 1: 4. hinc et officia oia, q xtianis inculcantur
debent ducere tandem ad hoc beneficium, fidei enim finis, adeoq;
et spei et charitatis ē fatis ajarum oia, atq; adeo pfecta et
inenarrabilis latitia, innuit tn xtus hoc gaudium n statim
pfectum ē, et magis magisq; compleri ac pficiī, hinc sapè le-
ging de tristitia fidelium, ut constanter gaudere possint in
deo et solidum gaudium; pseverare debent constanter in fide,
spe et charitate, ut habeant certa argta spr qbus possint pfuasi ē,
et dei et xti amore et favore, hoc ē, debent ut xtus hic docet ma-
nere in amore xti, et servare pcepta eus, ut se ita hic possint in
xto exultare in fide et spe, gaudio ineffabili et glorioso ut ē
1. Pet: 1: 8. donec reportent finem fidei, salutem ajarum suarum
ut ē ibidem v. 9. atq; ita intrent in gaudium dni sui habiendi
imagine eus.

Sed qa in antecedentibus ostenderat n posse ipsos manere V: 12.
in amore suo, n faciant pcepta sua nunc q sit pceptorum suorū
summa, addit, hoc ē ingens mandatum meum ut ametis invicem,
qmdm amavi vos, ostendens uno hoc verbo, amabis pxm tuum
ut te ipsum impleri totam legem ut Apls docet Rom: 13. v. 8.
et 9. ut et 10. et vocat vinculum pfectionis ab eodem Apto Col: 3.

conf.

conf. Gal: 5. N. 14. Tria autem hic st consideranda, Preceptum de dilectoe mutua, eg explar ed simul rao; deniqs cur ad suum preceptum vocet Xtg, fs de hisce loculi sumus ad cap: 13. N. 34. ubi illud vocabat novum Preceptum, qa in Xto singulari modo novum erat in quo oia membra sunt fratres ed unum.

N: 13. Ut vero eos ed fortiq ad amandum commoveat suo exmplo, exponit sui amoris magnitudinem, qndo ingt N. 13. n poe quere majorem charitatem habere, q si q amicis ponat ajam suam, q idem Joes inculcat 1. Epl. cap: 3. N. 16. qo ostendit amoris gradq, ed summum ea debet q alio mori, q ita illgndum e, si ita moriat q alio, ut sua morte ipsig vitam redimat, qmdm cap: 10 hoc de se docuit Xtg, ita enim mortug e, ut morte sua tq. hominibus remissoem peccorum, vam ed felicitatem acqueret, qmdm sapig visum fuit, ita ut singularem emphasin habeat in Xto, illa ponere ajam υπὲρ τῶν φίλων, tm ape ut nobis substitnoem ut videre e inr alia 2. Cor: 5: N. 15. ed ri. unde q pm ubiq mors Xti, tq. mors hostia, fs illud qq hic notari merch, q Xtg dicat, ac minem habere majorem charitatem, q si moriat q amicis suis, tacite ita commendans magnitudinem amoris sui, cum enim summus gradq amoris inr hoes sit, ut qs moriat q amicis suis, Xtg mortug e q inimicis ut qlixig docet ed exaggerat Rom: 5.

Et dum ita ostendit qs sit summg amoris gradq, ed suam charitatem commendat, q.d. vult ut discipuli qq in ed ipsum intent, ut velint mori q fratribq, ut diserte docet Joh: 1. Epl. cap: 3. N. 16. ed fane in hoc qq discipuli magistro, ed servi dno n debebant ea majores, ut supra dixerat, debebant enim illi qq libamen fieri, ut de se Aplq logt 2 Cor: 4: 6. conf: Phil: 3: 16. Col: 2: 24. ed Rom:

N. 3.

v. 3. adeo ut oes fere Apli violenta morte obierint, et ita imple
verint reliqas passoum Xti pro Ecclesia. Cap: 15.

Et q illis dictum fuit, oes sibi dictum putare debent, ut si gloria dei et salq Ecclae ita postulet, debeamq et mori velle q fratribq, et si mori q illis velle, multo magis illis benefacere velle quoad eps et ajam, ut n verbis tm, sd ipso ope amemus ut Joaes loqt.

Postq ita ostendisset quo manere debeant in amore suo, servando precepta sua, et quodnam sit preceptorum compendium, summq explin illis proposuisset, repetit iterum fructum q redeat ex observtia precepto rum suorum, ipse q ita sint futuri amici ipsiq v. 14. quod quo dicat, innuit se ipsos tum tractaturos ut amicos s. futuros amore suo, q minimum fiat, se ipsis n tm fautuarum, sd et benefacturum, quo enim alli dere aliqd pt, quem Xtq amat, si enim verum e, uti e q dicat Apls, illi ora donari qbq Xtq donat Rom: 8: 32. quo n cui amorem suum promittit Xtq, illi ora promittit, q e ora in oribq fc electis Col: 3: 11. q e perfecta salutis caa Heb: 5: 4. cui data ois potas in coelo et in terra Matt: 28. q perfecte salvare pt oes q p ipsum accedunt ad Deum Heb: 7. et q ut supra vidimq e via, veritas et vita, uno verbo, q deq e atqp adeo amicis suis fit in deum. v: 14.

Tantum autem beneficium postulat conforme officium, hinc addit iterum, Si facietis q Ego precipio vobis, uti aliquoties supra monuerat, haec ee conditiones fruendi amore, favore et commuoe sui, q repetitae indicat necessitatem obedia erga se, et simul occurrit pravae houm raocinaoi ple abutentium graa dei, eamq trahentium in psidium q libidinis ac si peccare liceat, ut graa abundantior fiat Rom: 6. unde tam serio inculcat ab Apls, fundamtu

dei

Dei stare, et habere duplex hoc sigillum, Deus novit suos, et desi-
stat ab injustitia omnis qui nominat nomen Xti 2. Tim: 2: 19. in Xto
enim quisq; est, nova creatura est 2. Cor: 5: 16. et Gal: 6: 15. in quo
ipse nihil valet nisi fides per charitatem efficax Gal: 5: 6. per quam
hic quoq; Xtus fidem in se vult probari et manifestam fieri.

V: 15. Et quoniam dixerat qui sint futuri amici sui, facientes quod
praeceperit, nunc exaggerat illud beneficium v. 15. ostendens, qui sit
prerogativa amici pro Servo, primo Et docet, quales eos in vocaverit, et
ob quam rationem, et Q quales vocaverit, et ob quam eaam in vocaverit servus
qui sit esse Servum jam supra visum fuit cap: 8: 33. 34. 35. 36.
Servus est qui subest alieno impio et in est sui juris, verum pro varie-
tate impiorum et variat servitus, pt cum quibusdam impijs, atq;
adeo et cum quadam servitute libertas consistere, uti et inter homines
hoc manifestum est, in veri nominis rebus publicis enim est imperium
penes Magistratus quibus obedientiam debent subditi, sic quatenus illorum li-
bertatem non minuit, in quantum ista tendunt ad commune bonum, et
leges ubi nemo legibus impat, aliud est, ubi qs subest impio arbitra-
rio, despotico, herili et tyrannico et, illud libertatem minuit vel
tollit et, unde p. quo homo poit dici servus in Emphasi, quando subest
impio tyrannico, talis servitus est peccatis ubi videmus loc. cit. Joh:
8: 34. coll. 2. Pet. 2. 19. in quantum peccatum illi dominatur, et ipsum eos
et aqua servitutis subjicit, et qt. pr peccatum et est in potate diaboli
illos ad vltatem suam captivos ducentis 2. Tim: 2: 26. coll: Es: 49.
sic illi oppnr servitus dei et justitiae ut videre est Rom: 6. quae ubi ibidem
docet, libertas vera est, uti plurimum docuimus ad cap: 8. Joh: v. 32. et 36.
verum hic quoq; magna differentia est, qt. Deus voluit ad tps herilem in
modum dominari, et suis imponere jugum δουλοπάρακτον Act. 15. et

tracta.

Cap: 15.

tractare ut Servos sub lege Mosis ut plizè docet Gal: 4. quo fi-
re Spg et illo tpre fuit Spg Servitutis ut videre è Rom: 8: 15.
Is illa servitg durare tm debebat usq ad tps à Patre definitū
ut è ad Gal: 4. quo Xtg eam tollere debuit q factg sub legem,
eosq q sub lege erant, redimere debebat, et uti n negamg Xtum
quoq respicere potuisse ad servitutem peccati, ita vix dubitādū
è, qn respiciat quoq ad servitutem sub lege Mosaica, et hinc
videtur Emphasin habere q dicit ἐκ ἔτι n amplig vos voco
Servos, q. dicere vellet, ipsos huc usq et fuisse sub servitute,
Is nunc asserendos ea p filium in libertatem ut è cap: 8: 36.
Eiusdem lex abrogari debebat, postq venerat Xtg, q erat finis legis,
et p quem ut impleri ita quoq abrogari debebat, verum q eo
modo definit ee servog, n definit di modo ee servog, Is Xpus ser-
vire debet deo et justitiæ p obsequium vltarium amoris et cultum
rationalem.

Ratio cur n dixerit illos servos, è, qa ille n novit, q fa-
cit dng eg, nam Dei servis se. talibg, q ad vilia ministeria ad-
hibentur, qles st dgtor, arcana sua revelare, Is etsi ejs utantur
ad opa sua faciendas, occultare tm ejs solent consilia sua, q n
obscurè innuit, olim occulta fuisse mysteria dei, unde Apls dicit
ea fuisse tpribg secularibg tacita et suo tpre manifestata Rom. 16.
qmdm et Xtg eam ob eaam p miserat Spm q ipsos dia doctrng ect
cap: 14: 26.

Docet 4 q eorum sit Prerogativa, ipse q illos vocaverit
amicos, qles amici coniter et suaviter tractare solemg, qbqq
n imponimg servilia et vilia ministeria, qd innuit n tm, q
liberi sint à servitute peccati et diaboli, reconciliati secum et
cum Patre suo, Is et q liberi sint à lege Mosaica, et q liberi facti
sint

sint p filium et veritatem ut e cap: 8. et magis adhuc tales futuri p effusoem Spis adoptoris et libertatis filiorum Gal: 3. et 4. Rom: 8. nam Spis ille manifestaturus oem veritatem, et ut Spis filij illos liberos futurus erat et dei amicos, imo filios

Et eadem illam indicat, addens, q oia ipsis nota fecerit q audiverit à Patre suo, eaq se dicit manifestata et nota fecisse, oia vocat, et oia q audiverat à Patre, oia illa q Spis erat docturus ut e cap: 14: 26. nunc enim tps erat, ut de consilium dei revelaret et oia mysteria tpribus secularibus tacita, ut explicaret oia aenigmata, ut clare patefaceret finis legis, et fers tum prmissorum tum typorum, ut ita filij dei revelata facie et sine velo poent videre gloriam dei 2. Cor: 3. et quod dicit q audivi à Patre, confederari vult, ut saepius monuimus in superioribus, ut missus à Patre, sedem oeconomiam eadem dispensare, et etsi quoad huiusmodi et vere illi à Patre revelata fuerint, q ipsis revelabat; Itaq ipsis enarrabat Patrem, qa fuerat in sinu Patris ut videmus cap: 1. et voluntatem Patris ut Servus eis manifestaverat, nam xtus oia revelaverat, etsi qdam paulo obscurius adhuc, ts q ipsis in memoriam revocare debebat Spis, ut e cap: 14: 26. ut melius sensum illorum intelligerent, ts n videtur carere et Emphasi, q dicit q audivi à Patre, ut innuat sc. Patrem nunc et in plena Emphasi q antea herilem in modum qdamodo ipsos tractaverat ut Servos, nunc enim deus se in modo Patrem ostensurus erat in filio suo, abolito iugo legis, et ita servitute eis, ut fideles sint filij et haeredes dei et coheredes xti, atq ita amici eis, ut hic dicit.

Haec se manifestata dicit fecisse, fecit hoc n tm verbis, ts et

facti

factis, utroq; enim modo Patrem glorificavit, et nomen eius manifestum fecit, ut videbimus cap: 17. Quoniam discipulos saepissime erudiverat de mysteriis regni coelorum, de Dei beneficio, de hominum officijs, et omnimodo ostenderat se esse ipsorum διδάσκαλον ut videmus cap: 13: 14. coll: Matt: 23: 8. et 10. et ut diximus eorum quos Christus locutus fuerat sensum posthac attenturi, plenius cognituri erant, quae ipsis ista nota fecerit, atque adeo revocat illos ad illam promissionem, quae extstat Jer: 31. cognoscent me a minimo ad maximum, ut non opus habeat frater fratrem docere et debere cognoscere dominum, verbum enim Dei in medio omnium futurum erat, clarum et obvium, et utique quod ita ista secreta Patris manifestaverat, illos ut amicos tractaverat, et non ut servos, seqdem manente servitute illa ita nota non fuerant.

Cap: 15.

Ut autem attigerent melius adhuc magnitudinem beneficij illius, originem eius ob oculos ipsis ponit, ut non suo illud merito sed Christi gratiae tribuendum esse sciant, quod v. 16. subjungit, non vos me elegistis, sed ego vos, ubi simul docet, quo fine illos elegerit, ut fructum ferant, et qualis ille sit, quae ipsis quae efficiunt; eligere est separare, aliquid vel aliquem cum judicio ab alijs ad certum aliquem usum, qualiscunq; demum is sit, electio enim est opus liberi arbitrij, atque ita opus liberum, et simul tale, quod fit cum arbitrio s. judicio, qualia opa firi dicuntur ad aliquem finem; Christus hic de electione ita agit, ut ostendat discipulos suos a se, non se ab illis electum esse, quod negat quod discipuli sui se elegerint, et illud dicere vult, quod non ipsum amplexi fuerint, quod eum ipsum non crediderint ut Messiam, quod ipsum sibi ita non elegerint cum judicio et ratione ut dominum et Magistrum suum, ut supra loquebatur, cui obedire et a quo discere velint, sed

v: 16.

quod

quod illud ñ fecerint priores, ita ut principium opis ñ sit illorũ liberum arbitrium, ipsorum efficacia v virtus, sed sua grãa, sua electio, se enim illos elegisse docet, hoc verò latè sumi pt, quod electio ñ unius generis ê, ê electio aliq facta ante jacta mundi fundamenta ut legimus Eph: 1: 4. facta ut in Xto ita quoq à Xto, qppe q unum cum Patre ê ut in superioribus vidimus, eademq opa fecit et facit q Pater, ê alia huic congrua, q fit in Xpto, q consilium dei execuoi dat, et q Ꝓdestinati st, efficaciter vocant ut ê Rom: 8. et trahunt, quo ipse qs fides dat Act: 13. q q Xto inserant, et fiant filij ac hæredes dei, verum ubi hoc subq electis ad salutem commune ê ita, ñ oes ad eadem officia singularia vocant, hinc ubi destinao atq electio grundam facta fuit ante jacta mundi fundamenta, ad singularia qdam munera, ita ea qqs fit in Xpto q q separant ad talia munera, ubi Paulus docet, se ee separatum ad Eglium Rom: 1: 1. hinc ê deus χαρίσματα sua in Xpto q vario fine variè distribuit ubi vide, re ê 1. Cor: 12. hi quos Xtus alloquebat, electi erant, et ut fideles ac sancti, atq ita dei filij et hæredes eent, et ut sanctorum qqs duces eent, et q ipsorum verbum alij qqs crederent, electi enim erant, ut eent Xti testes, et noen ipsius ferrent ad fines terrarum usq, et de utroq id q hic dicit ellgi pt, ut sega qqs docent, et utrumq ubi mxua beneficium erat, ita Xtus ipso eligentis graam commendat, Ꝓsertim si consideret ex quo statu ipsos elegerit, et ad qd elegerit, erant naa peccores, filij iræ, οἰκόδεκοι, q si q meritis suis judica, ri debuissent, rei erant ata damnaois, in Xto qdem ea liberao dat, sed credentibus in ipsum ut videmus cap: 1. et 3. sed ad credendum qqs et respiscendum ex se impotentes erant, regrari eo fine debebant q aqua et Spu ut Xti regnum viderent, et in illud intrarent, ei ex

merito

Cap: 15.

merito Xti p opaem Spis S. ign qndo tales Xtm cognoscunt atq; sequunt, electoi Xti ad tribuendum ē, et dicendum, graa salvati estis p fidem, n ex vobis dei donum ē, n ex opibus ne qs gloriet Eph: 2: 8. et 9. unde Apls 1. Cor: 1: 18. docet, deum elegisse stulta infirma, ignobilia mundi etc. ne ulla caro coram ipso gloriet, et jam ante ipsum Xtus idem docuerat Matt: 11: 25. 26. qtm autem hoc beneficium ex filio gehennæ et iræ fieri filium dei et hæredem vitæ salutis, imo quasi fieri Cooperarium dei et Xti ad promovendam salutem aliorum, qbus ut singularis dignitas tribuit, ita singulare præmium promittit dan: 12. ad q ipsorum dignitatem qq respicit Apls 1. Cor: 12. et 15. v. 41. et q Xtus eos ita elegerit, et simul dum vocavit, dederit vbatem sequendi, docet hrea Eglica, facit & hoc ad extollendam Xti graam, et adimendam ipsis oem gloriaem.

Verum n frustra eos elegerat, fs profuerat eos ut irent et multum fructum ferrent, qndo dicit se illos profuisse, innuit, q ad id illos destinaverit, idq illis negotij dederit et commendaverit, atq adeo q hic sit finis electionis alius, exprimit hoc p ire et fructum ferre, q primo qdem spectat officia ōibus fidelibus comunia, de qbus paulo ante egimus, fs hic qq respicit ad fructus Apltatus, hinc Emphaticum ē, ut eatis et fructum feratis, nam ex Ceepto Xti ire debebant ut ē Matt: 28: 19. ut facerent discipulos oes gentes, docentes et baptizantes etc. debebant circumire q eos ducebat Spis, et ubiq seminare semen verbi dei, Xtm facere manifestum n tm Judaeis, qq aliis primo, fs et gentibus Act: 13. unde Rom: 10: 18. ex Ps: 19. docet, q in oem terram debuerit exire sermo illorum et fama, uti et eventus docuit, q hic plixius exeq n ē necesse, ire & et circumire debebant inr gentes aqs ac Judaeos, ut frum ferrent, finis & ē ferre fructum.

Quid

Quid sit fructum ferre ratione fidelium supra visum fuit, ratione Apostolorum fructum ferre è primò quidem eadem cum reliqs fidelibus officia facere, dein vero prædicare fideliter Eglium, atq; ea ratione multos convertere ad fidem et obedeam Xti, ad id enim electi erant ut essent Xti testes, et eorum q ipse fecerat dixerat ac passus erat, testes xpi αὐτόπται et ἀυτήκοοι, unde Apls dicit 1. Cor: 9. Væ mihi si non Eglizavero, debebant enim alij credere, p ipsorum sermonem debebant illi tq. Spirituales Sacerdotes Xto oblatam gentium gratam adferre ut è Rom: 15: 16. et ferre nomen Dei coram gentibus, regibus et filijs Israel ut è Act: 9: 15. erat enim nunc tps illud, quo rupto interpino pariete et sublata inimicitia gentes qq una cum Judæis reconciliari debebant, et utriq habere accessum p eundem Spm ad Patrem, et deq tam gentium ueq ac q Judæorum Eph: 2. et Rom: 3. fs ut essent hostia grata Deo, debebant id quoq agere ut illi p verbum ipsorum excitarentur ad ferendos fructus poenitentiæ dignos, ut fierent ita pplus peculij, Xti Zelotes in bonis operibus Tit: 2. q laudem eius enarraret, et in quo ipse gloriari poset Es: 43. et Br. debebant enim eam prædicare doctrinam q ad pietatem est, cuiusq finis charitas ex puro corde, conscia bona et fide infucata 1. Tim: 1: 5. hi et effectus ministerij Apostolorum et discipulorum Xti fructus illi erat quem ferre debebant.

Sed qlis ille fructus sit, addit, permanens fe. fructus, fructus pleriq eis indolis st, ut fle pereant, oes qq ubelitates et commoda hij mundi q spectari pnt ut fructus alicui operis, cum morte saltem pereunt, hinc Xtus jubet, ut videmus cap: 6. operari cibum non perentem, fs q maneat in vam æam, et Joannes adhortatur, ne qs amaret mundum, et q in mundo st, qa peritura sint 1. Joh: 2. et plixe Solomo in Ecclesiaste, q via sab sole vanitas sint, docet, et q Salomone major è, Xtus jussit querere thesauros, q nec furto auferri nec consumi à tineis point, fs eos q in coelo st Matt: 6. et 19. ut et 20. hinc et fidelium fructus alij

ea

Cap: 15.

ac debet, p manens ipse, qa ei cum moriuntur, beati sit, quod, quem opa ipsorum eos sequuntur Apoc. 14. et dum mundo pdit, et q in mundo st manent et faciunt ollatem dei 1. Joh: 2. et Rom: 2: v. 7. et ro ostendit vam iam ee fructum boni opis, et cap: 8. v. 6. q studium Spis, s. q e sedm Sm, sit va et pax, certe finis fidei e salg ajarum 1. Pet: 1. v. 9. et in spee Apolorum fructg e pmanens, qa et illi n tm p se suam opari debebant salutem iam, eamq conseq; s alios qq juxta secum salvare ut Apls logtur, et illis ee ministri ad vam iam, et q ipsorum ministerio collegi debebat Eccla aedificari debebat sup Petra illa Xto, ita ut portae inferorum n poent illi prevalere Matt: 16. unde Xtus promisserat se cum ipsis futurum, et cum verbo p ipsos pdicando usq ad finem mundi; verbum qq ipsorum erat verbum pmanens, lex abrogari poterat, n vero Eglium q e semen incorruptibile et in aum manens 1. Pet: 1. v. 23. et 25. cultg Eglicg qq e cultg racionalis et cultg dei in veritate Joh: 4: v. 24. et Rom: 12: v. 1. verbum autem aq abrogari pt, hinc oi spe in Eccla audiri debet verbum Apolorum, atq ita oi modo illorum sig manere debebat.

Ut autem fierent qs sit futurg successg istig opis, et ut efficerent illum expectandum ee a Patre luminum, et nil sibi tribuerent, addit, quod daturg sit ipsis Pater q petierent in noe suo, videmg aliquoties ea oia q qs petiit in noe Xti, dari a deo, si qs in fide petiit; s singulare aliqd hic e raoe Apolorum, q expturi erant peculiari raoe dei auxilium, adeo ut ei in noe Xti miracula patrare poent, unde deg dicit illis attestatg ee per signa et prodigia Heb: 2: 4. et recepto Spu illi miraculose aliquot millia una pdicaoe convertebant ut videre e Act: 2. hinc id oe,

quod

quod consilio Dei convenienter petierunt à Deo, acceperunt quoq; et tum quod pro testimonium Jesu passi fuerant, nam tum reposuerunt finem fidei suæ, salutem animarum, et acceperunt à Deo gratiam quæ non tm crederent in Xtm, sed et illo et paterent et perseverarent ad finem usq; Phil: 1. aut hoc ipso Xti verbo consolari se oes fideles et imprimis verbi Dei fidi ministri possunt.

N: 17. Cum vero oes elegisset ad idem officium, vult ipsos ut uno animo uno humero ipsq; Deo pugnent, hinc incipit talia ut se mutuo ament N. 17. quo fieri illos non dra tm sed explo ipsq; et via aliis prire debere, quoniam et Charitas è Character Xtianorum ea sane conspicua esse debebat in hisce Xti ministris, ut alij ipsorum bona opa videntes ea imitarent et ita Patrem coelestem glorificarent ut è Matt: 5. unde plixè et docet Apls in Epla ad Tim: hoc ee ministrorum munis officium, ut sint typi in fide et charitate etc. Cæterum illi frustra alijs predicassent si ipsi reprobi fuissent, fuissent autem sine charitate, denique charitas erga alios impr: electos Xti illos urgere debebat ut loqtur Apls 2. Cor: 5. et ee principium oris ministerij, ut sc. ex amore salutis aliorum predicarent Eglium, atq; ita eos amarent in Deo et ad Deum, et amor ille debebat illis dare vires, is enim patiens è, imo fortior q mors, ut multæ aquæ eum extinguere nequeant ut è Cant: 8. et is fuit conspicuus in Apls, q nulla pericula ac discrimina metuerunt, dummodo quosdam servarent, quem amorem singulari raone ostendit Paulus Rom: 9: N. 1. 2. 3.

N: 18. Postq ita Xtus ostenderat fidelibus et in specie Apls, q sint officia ipsorum, ipsq; illorum fructus raone Dei et electorum ei ipsorummet nunc ostendit q sint futura fata ipsorum respu mundi, sc. q ei sint expturi odium, inimicitiam et persecuoes, et simul exaggerat peccati

illis

Cap: 15.

illig gravabatur v. 18. et seqq. illud ita facit, ut n tm odium et persecuoes pdicat, sz simul qq; raones illig odij exponat, et argta consolaones suppeditet, et ne aig ipsorum nimium consterretur statim in ipso initio illos munit et sapienr apos illorum occupat, n enim statim dicit, mundg vos odio habebit, sz si mundg vos oderit, scitote etc. q me prig oderint accommodans se captui illorum, et ajum prudenter pparans ad ea capienda q dicturg erat, eo ipso typum exhibens prudentis instituois et consolaois, qd autem illud sit q evenire ipsis poet, primo dicit, ingens, si mundg vos oderit, illi p de qbg aliqd pdicat, mundg vocant p quem qd illgat saepig dictum fuit, et ex ipso contextu satis patet; notant ea voce illi q pdistinguunt electos ex mundo ut e v. sequenti, qq infideles st ut e v. 22. et 24. oores dei, ut e ibidem, tales npe q st amici mundi et oores dei ut e Jac: 4: 4. et 1. Joh: 2: v. 15. q alias vocant hoes ψυχικοί, Caro, et q similia noa st, ut ple p denominaones raodem eam ee, q n sint tm in mundo, sz et de mundo, et ita obnoxij τῶν κοσμικῶν κοσμοκράτορες ut e Pet: 2: 22. et quorum ita pars hereditas et bonum in hoc mundo e, alias et fideles interdum veniunt noe mundi, et ij q electi st de mundo Joh: 3: 16. qa st in mundo et noa eg, dem cum reliqs conditionis.

Id q illi tribuit e odisse discipulos Xti, qd odium sit supra qqs visum fuit, inr alia cap: 3: 20. etc. oppur amori et Charitaria notat eorum q in amore insunt, npe aversoem aj à re vel psona, q qs considerat ut sibi noxiam, suisq; deficerijs n convenientem, nam nemo pt odisse id q bonum judicat, et n pt n odisse q id in qnam malum judicat, et odium illud circa rem connotat studium illam amoliendi à se, circa psonam vero studium pfugiendi

pdendi

pdendi, saltem desiderium et voluntatem pdendi, si vires desint, in quibus nipe obstant ipsorum desideriis et cupiditatibus, ita ut cum affectu tali ai sape ipsum opus et effectu connotet, uti in aliis vocibus qpp q affectus notant saepius fit in Sera.

Sed obtm odij illius erant illi quos alloquebat, illorumq; similes, si oderit vos inquit Xtus, quo ipsis vult insinuare id q saepius dixit, quod in mundo sint pfecuoem habituri uti et Matt: 5: v. 10. 11. loquit de pfecutionibus pp justitiam et sine causa, certe hi debebant ee objectum odii mundi qua ex mundo electi, exire ex mundo debebant, et n tm ipsi abnegare concupiscentias mundanas, fs eas qpp reprehendere in aliis, et n tm cultum mundanum secundum legem repudiare ac abrogare, fs mundo tum peccata, tum pp illa poenas denunciare, q contrarietas e causa odij, ut dein videbit plenius.

Contra tale odium suppeditabat consolationis argtm, petitum ab eo q sibi evenerat, dicit enim q se primo oderit, tum ajo tum ope, eq odii totidem st praecemina quot legimus in hria Eccli ca, contumelias in Xtm et ludibria, insidias, calumnias, pfecutiones, et illustrissimum oium e, q tandem Xtm cruci fixerint, uti jam à pphis illud dictum fuerat, ut dein videbit.

Hoc illos jubet cognoscere, vox illa, ut aliàs qpp notatum, n tm notat simplicem perceptionem rei et judicium, fs simul conformes motus ai et voluntatis etc. hinc tota religio saepe exprimit cognitionem Dei, e hic ad ajum revocare eos fine ut poeint eos se consolari o odium mundi, frustra enim e nosse aliquid, nisi illud in usum verum convertat, adeo ut in Sera is n dicat nosse quom oportet, eq affectus et opa n conveniunt cum notitia ut videre e 1. Cor: 8. v. 2. et 1. Joh: 4. v. 8. et quo hoc velit ab ipsis cognosci, sequa docent, vult enim illos attendere ad raones illius odij et ad fructus quoq.

Raones

Cap: 15.

℣: 19.

Rades & exponit ℣. 19. Si ex mundo essetis inquit, mundus quæ suum esset amaret; quia autem ex mundo non estis etc. ideo odit vos, veritas quæ hic apponit est, quod mundus amet id quod suum est, id quod inde deducit, hoc est, quod si ex mundo essent, amarent à mundo, concludit & quod ideo mundus eos oderit quia non sint ex mundo, sed ex eo electi, veritas illa ratione utitur; quis enim se ipsum amat, adeo ut ad creaturarum varietatem efficiam pertineat Heterotéia, sed ea quæ bona vel mala esse put, put hoc bonum aut malum est, utique enim ulterius non potest sibi ipsi contrariari, ergo contrarium est quod amat, amare nequit, quia utique illa se mutuo everterent, hinc non potest carnalis carnalia, mundanum mundana amare et illa porrò; mundus & id quod suum est amat, hinc quæ mundum amant, et quæ in mundo sunt, Deum non amant nec amare potest 1. Joh: 2. hinc opponunt amor dei et amor mundi, amicitia dei et amicitia mundi 1. Joh: 2: 15. Jac: 4: 4. et hæc ratio est, cur inde ab initio Deus et constituerit irreconciliabilem inimicitiam inter semen mulieris et serpentem ac semen ejus Gen: 3. quæ inimicitia oculis Spiritus conspicua fuit, adeo ut manifestum fuerit tum de semen tum bellum inter civitatem dei et diaboli, ut plenè singulari libro docuit Augustinus, et ita disertè hic Christus docet, ideo mundum suos odisse, quia ex mundo non sint, et quia mundi mores et institutiones non sequantur, sed legibus dei obsequantur, et tum verbis tum factis, horum mundanorum mores ac vitam impugnent ac reprehendant, quæ cum fieri nequeat, quin conflictus excitetur, et vim suam aliquo modo exerat, neque quietem sinat, hinc eos odio habent, odit enim lucem, ut videmus cap: 3. qui malum facit, quia à luce opera ejus reprehendunt cap: 3: ℣. 20.

Sed

Sed q̃ caã cur ex mundo n̄ erant, q tn̄ erant cum alijs ejusdem conditionis quoad naã, qs eos separavit? pmg qrere cũ Paulo 1. Cor: 4. indicat id Xtus, Ego inqt elegi vos ex mundo, quidem illud antea qpp dixerat v. 16. tum ante jacta mundi fundamenta, tum in tpre, tum ad salutem, tum ad opus ministerij, ut illic visum fuit; quo indicat q̃ sit vera caã distinctionis inr homes et homes, inr credentes et incredulos, pios et impios, civitatem dei et diaboli, npe electio divina, et fedm eam vocatio efficax, regnãs, sanctificans et q̃ cum hisce connexa st, ut lapis n̄ sit homis sed dei, q Xtus jam cap: 3: et 6: docuerat, npe neminem nisi regenitum ex aqua et spu intrare in regnum suum, neminem venire nisi trahat, et eos solos credere in nomen suum et adoptari in dei filios atq accipere jus filiorum q ex deo geniti sint ut ē cap: 1. v. 12 et 13. quod ubiq sancti agnoscunt, quando se opus manuum dei pfitent Ps. 100. 103. etc. et deo inculcat, quando se sibi psalm suum formasse, cudisse, fecisse dicit, ut laudem suam enarrent Es: 43. dat enim ipse et velle et efficere Phil: 2.

V: 20. Verum n̄ satis erat indicasse caãs odij, nisi simul argta consolationis suppeditarent, q continent et in ipsis illis verbis et in seqq. v. 20. etc. In ipsis verbis si enim electi st ex mundo, et n̄ st de mundo, neqp cum mundo pibunt, et quando mundus et q̃ in mundo st transibunt, ipsi q faciunt voluntatem dei, manebunt in aõm, si electi st à Xto, ille eos et eadem potestate q̃ ipsos separavit à mundo, conservabit in mundo ut vincant mundum, p fidem sc: q ē victoria mundi 1. Joh: 5. et ubiq n̄ poterat fieri, ut n̄ Xto triumphante de mundo illi quoq q Xti erant, triumpharent de mundo, et q cum ipso patiebant, n̄ cum ipso regnarent, hinc in memoriam illis revocat q antea dixerat cap: 13: 16. Servum n̄ est

majorē

Cap: 15.

majorem Dno suo, atq adeo eandem futuram ipsorum et suam condictoem, ut eosdem sint habituri et inimicos et amicos, certe ipsa condeo Servi et Dni hoc postulat, ut Servus Dno suo n sit major sigdem ipsa notio Dni Qstiam et superioritatem, notio autem Servi inferioritatem et minoritatem ut ita loquar denotat, hinc aequum quoq ut Servi patienter ferant, si eadem ipsis eveniant q Dno suo.

Hinc ostendit q sint futura effecta ibig odii adversus se et suos, pfecto npe, hoc ubiq Qdictum e à Xto discipulis, q in mundo sint pseculoem habituri, et eam ob eam Xtus eum primo hoc ipsis inculcavit, ut si qs seq illum velit, crucem suam tollat Matt: 16. et rao consilii Dij in hoc p. vult npe deg ea raoe patefiere, an qs magis sit ut logh Ἀγγ Πολυέυδονος ἢ Πολυδεύκους magis mundum q deum amet, qa manifestum e, neminem deo et dei favore dignum, q n cum Mose ad jussum dei magis amet pbrum Xti q thesauros Ægypti, unde Xtus et se, et commune sui indignos pnunciavit q n q se contemnant et oderint patrem, matrem, fratres, sorores, domum, imo ipsam terrenam vitam, et hinc Xtus quoq voluit suos in regnum coelorum intrare p multas afflictoes, et qdem ad similitudinem suam.

Hinc n simpli pfecuoem Qdicit, fs in q Xto sint similes, ut scilicet assimilentur in passoibus, q assimilandi st in gloria Rom: 8. et certi sint secun effatum Apli, q si cum Xto patiant, cum ipso et regnaturi sint, q sapiq Xtus qqs suis insinuat Apoc. 2. et 3. Ut n simpli eo se consolent q Xtum habeant mali Socium q solet et miseris solatio, fs eo q patiant cum illo, q erat vindex mundi, qqs post passoem erat glorificandus, ut scirent qs sit

exitus

Monstrat

exitq futurq passoum suarum, q enim Petrq dicit de Prophis, q
scrutati fuerint in q et qle tps qdrent passoes Xti et secutura
gloria 1. Pet: 1. hoc scrutati et oes q pati debent, convenit, ut fi-
ant qqp qnam gloria sint passoes suas secutura.

Verum n oes erant futuri pseqentores Xti et discipulorum eq
ut inimicos in mundo, ita et amicos expturi erant, fuerant q Xti
sermonem servaverant, et in illum crediderant, futuri qqp erant, q
discipulorum sermonem erant servaturi, q Xtq innuit, qndo dicit,
si sermonem meum servabit et vrum servabunt, x fieri n poe, ut si
q Qter illos q pseqebant Xtm delectati fuerint veritate q audive-
rant ex Xto, illos qqp n poe n delectari discipulorum suorum sermo-
nibus q idem erant locuturi p Spm veritatis quem ipsis promiserat,
et revera multi erant inter Judaeos, q verba Xti memori mente tene-
bant, ad quorum conscientiam veritas illorum manifesta facta erat, mul-
ti testati erant, neminem ita docuisse, ps exspectabant interim e-
ventum et rdum plenè convicti erant, tanto magis qa Primores Sa-
cerdotes obloquebantur, et fovebant Qjudaica qbq imbuti erant, qm
postea, postq effusq est Spq, et n tm audierent ex ore Apstolorum ve-
ritatem, ps viderent qqp eam convenire cum dictis Prophetarum, et signis
Qterea confirmari, eam jam cum pleno assensu recipiebant et qfitebant.

V: 21. Sed tales pauci futuri erant in comparatione cum magno numero
incredulorum Judaeorum, hinc iterum v. 21. revertit ad incredulos et
eorum odium ac pseqtionem, et simul indicat veram causam odii ac pse-
cutionis, hoc ingt facient vobis pp nomen meum, q autem causa sit
odii adversq nomen Xti, addit, qa n norunt eum q misit me, qd
sit nomen Xti plixiq explicium ad cap: 1. v. 12 sc. q voceb Jesq Xtq
rex, Propha, Sacerdos, hoc et deq quoq et q similia plura st, in hoc

nomen

Cap: 15.

non credebant electi, et quotquot credebant habituri erant
vitam æam, sic hoc non ex nostris erat aliis q ex deo n erant
geniti, unde in illum n crediderunt quorum visum e cap: 1. v.
11. 12. et 13. ubi indicavimus causas, ob qs Judæi, q illic vocant
ppria Xti, illum n recepiunt, quas hic repetere n e necesse,
verbo, qa quærebant justitiam tq. ex opibus, n poterant recipere jus-
titiam Xti ut e Rom: 8. qa sibi vivebant sapientes, etsi n
cognoscerent finem legis p cognitionem legis, hinc n poterant re-
cipere Eglium, et ne plipi sing, alias fovebant cogitationes et
perversas de Xti regno, de justificatione, sanctificatione, q illis suppe-
ditabat Traditio Xti et Apostolorum, hinc rejiciebant dram illorum
suis Pjudicijs contrariam; Et qa idea Messiæ q illi sibi for-
maverant et finxerant, n conveniebat cum eo, q in Xto vive-
bant, hinc illum p Messia noluerunt agnoscere; Et hinc quo
discipuli Tradituri erant J. et Xtum crucifixum illum ee ex-
spectatum tamdiu Messiam, ipsiq regnum n consistere in cibo
et potu, sic justitia pace et gaudio p Spm S. in illo tplm et ge-
qd cum eo erat connexum nullig usq futurum, imo legem Mosis
p illum quoad externum saltem corticem abrogandam, hinc non
poterant n talem dram et tales Doctores diesse ac pseq, ut ingt
Xty; Sed in eo simul e argtum consolationis, si enim pseuodem
erant passuri pp nomen Xti, certi ee poterant se beatos futuros
uti Xty docuerat Matt: 5. n e enim gaudium si qs pp mala fa-
cta patiatur, sic si innocens pp nomen dei ut Petrus docet 1. Epl.
cap: 4. neq enim fieri pt, ut qs frustra dei et Xti nomen pfiteatur
et alig veritatem et obsignet passionibus et morte sua, q enim

vere

verè profiteth coram mundo Xtum esse Salvatorem, et propterea patiatur in fide, is utique experiri debet veritatem illius noris et salvari, quod regem illum profiteth in fide, ab illo defendi debet, quod Sacerdotem per illum accessum debet habere ad Deum, quod Prophetam ab illo doceri et veritatem Dei illius experiri, quod justitiam in illo justificari, et ita porrò, adeo ut Dum pfecuorem et pfecutos eadem Spiritus efficacissè simul illos consoleth.

Sed cum ita oderant noem Xti, qua n noverant eum quod miserat ipsum, quo Xtus innuit cognitionem sui et Patris arctissimo vinculo connexam esse, adeo ut qui se cognoscat, Patrem quoque cognoscat, quod Patrem se et Qui Patrem n cognoscat se quoque n cognoscat, hinc Johannes docuit 1. Epl: cap: 2. neminem poe habere filium nisi Patrem quoque, neminem abnegare filium nisi Patrem simul abneget v. 22. 23. nam utique in noe Xti e notificatio noris Patris, ut videbimus cap: 17 et ille Patrem enarravit ut videmus cap: 1. Quoniam nemo cognoscere potest Deum ut Deum peccatoris, nisi cognoscat eum in quo Deus sit Deus peccatoris in quo mundum sibi reconciliat, utique nemo cognoscere poterat verè Deum uti se patefecerat, nisi illgeret Deum reconciliari per sacrificium, et nisi faceret foedus cum Deo per sacrificio, et hoc nemo rectè illgere poterat, nisi illgeret antitypum omnium sacrificiorum et finem legis, hoc e Xtum, unico sacrificio omnia peccata uno die semel expiaturum et ablaturum, ecce enim unus Deus de se manifestavit, ecce promisit, ecce typis adumbravit, ad oeuvri et ἀπαρχὴν e in Xto, unde supra Xtus cap: 14. v. 6. dixit se esse veritatem viam et vitam, neminem venire ad Patrem nisi per se, unde manifestum e, quod si quod Deum cognoscebant, utique patefecerat ut Deum peccatoris, illum n potuisse n illgere noem Dei in Xto conspicuum esse et per Xtum glorificari, atque adeo n poterat n Xtum

recipere

recipe, et ⊙ q Deum ita n̄ cognoscebat, etsi alias multa de deo
p̄ naturam et revelationem noverat, illum n̄ prae qqp notam Xti recte
cognoscere et agnoscere, quo Xtus simul innuit, Patrem n̄ co-
gnosci ab alto q Xtum n̄ cognoscat ad salutem npe, et notam
ac gloriam Patris in sua facie et in speculo cognosci, uti ê
2. Cor: 3: v. 18. et 4: v. 6. hinc et Eph: 2. q extra Xtum erant
sine deo et spe faisse dicunt; etsi et Deum coluerant suo modo
et in eo qqp aliqm consolationis, dum ita discipuli certi fiebant
mercedem suam et apud Deum q asserat ipsum, ipsosqp cogno-
scere vere Deum, q ê unica eaq gloriationis uti ê Jer: 9.

Postq ita Xtus indicaverat qd mali ipsis eventurum esset, v. 22.
et simul suppeditasset argta consolationis, exaggerat dein pec-
catum persecutorum et hostium v. 22. et segg. Eo autem aggra-
vari culpam dicit, q ipsis locutus fuerit, aliàs enim ipsos pec-
catum n̄ habituros, nunc vero nullam habere πρόφασιν; Eodem
modo et supra ostendit peccum ming et si committat p ignoriam
cap: 9: 41. duo hic indicat, beneficium q Judaeis concessum erat
et ipsorum qp eg neglectum, culpam et reatum, beneficium ê,
q venerat ad ipsos et locutus fuerat, magnum sane erat be-
neficium hoc, ita enim viderant et audiverant q Reges multi
et Prophetae desideraverant videre et audire et n̄ viderant et
audiverant, et utiqp eis spes Judaeorum respiciebat adventum
Messiae, qa eis prophetae eum peique pronunciabant, et eis fideles
inde ab initio tam anxie eum expectaverant qmdm doceth
Act: 26: v. 6. et 7. et si spectemg officium Messiae, et finem ad-
ventus eg, magis elucescit beneficii magnitudo, erat illud ut
expiaret pecca, et pplm suum liberaret a peccis, atqp ita ere-

dentibus

Cap: 15.

dentibus in ipsum fuerit sapia, justitia, sanctificatio et redemtio, et veniebat Messias secundum prophetias suo tempore eta ut omnia signa temporum adessent, unde et illo tempore expectabat, veniebat eo modo quo venturum prophetae praedixerant, praeterea loquebatur eta uti hic ad, dictum modo loco, ut loquebatur decebat Messiam ut ἐξεβέαν ἔχων, et si nil quod loqueretur extra Mosen et Prophetas, et simul verba sua miraculis confirmabat, unde tum ad consensum prophetarum et ipsius Mosis, totique adeo Scriptura, tum ad opera sua quae procedat Joh: 5. Quemque quae et loqueretur ea quae erant deo digna et consentanea, ut veritas approbari poterat, quae facerent unice ad salutem peccatorum, aequum et fuisset, ut illi laeti lubentesque Christum recipent, opera ejus considerarent, ad dictum attenderent, cum Scripturis conferent, et eta in fide Christi confirmarentur, sed qua ut antea notavimus, ea quae in Christo observabant, non conveniebant cum carnalibus ipsorum cogitationibus et cupiditatibus, hinc ipsum et dictum ejus oderant, et nil aliud quaerebat, quam ut nomen ejus memoriam extinguerent, et deo frequentes querelae sunt in Scriptura Ecclesiae, uti hoc a prophetis ubique praedictum erat, quod nempe Messias venturus esset ad filios Israelis, ut eos congregaret tanquam pullos suos gallina congregat, sed frustra quoad plerosque, adeo ut hac sit causa rejectionis Judaeorum et assumtionis gentium.

Hinc Christus magnam ee eorum culpam dicit, adeo ut nullam πρόφασιν habeant, quasi ad ipsos non venisset et locutus esset, peccatum non haberent, quod dicit peccatum non haberent, id absolute non debet intelligi, sed ut loquuntur Logici secundum quid, sc. non haberent tantum peccatum, siquidem gravius est peccatum quod committitur contra magnam lucem, quae fit ex ignorantia, praeterea carerent illis peccatis in quae incidierant occasione adventus Christi et sermonis ad ipsos, quia est inexcusabilis aegritudo circa testimonium Scripturae de Christo, circa Christi dicta et facta, impium illud odium

odium, ortum ex carnalibus cupiditatibus, qua Christum et Deum eo oderant, adeo qua non conveniebat cum sensu carnis, ubi hoc habis ubique elucet, atque ita pleroque, et elata manu quæ peccabant, saltem multi inter ipsos, quæ quæ dicebant; Recede à nobis, non delectamur cognitione veritatis quæ ad pietatem est, et hoc certe peccatum maxime aggravat, hoc modo enim id contingebat occasione adventus et sermonum Christi, quæ de lege dicit Apostolus Rom: 7. quæ ipse illa adveniente, peccatum in se magis factum sibi peccaminosum, occasio enim concupiscentiam latentem excitat.

Propterea et dicit, quæ nullam habeant πρόφασιν ad excusandum peccatum suum, quo indicat quæ sufficientia ipsis sint suppeditata argta, ex quibus potuissent colligere, si voluissent attendere J. ee Christum, ita ut hic impletum sit id quod Deus dicit Es: 5. Quid faciam amplius vineæ meæ, quæ non feci, satis enim clarè dicta factaque Christi collata cum prophetis hoc probabant, si quis vellet scrutari Scras et attendere, erant et quoad peccatum commissum circa Messiam ἀναπολόγητοι, non non potest peccatum ullo modo excusari, nisi quæ orta ex ignorantia, vel aliquatenus vel plane invincibili, adeo ut inexcusabilis sit quæ sciens volensque peccat ut docet Heb: 6. et 10. peccat autem sciens volensque et is, qui non vult cognoscere, ubi potest cognoscere, adeò ut hinc verba Christi debeant nobis timorem incutere, ne peccemus contra lucem Evangelii, et ne negligamus tantam salutem, quæ per Christum primò annunciata, et per Servos eius ad nos propagata et confirmata miraculis Heb: 2. v. 1. et seqq. memores esse debemus eis quæ Petrus dicit, melius est non cognovisse viam salutis

quam

quam eam cognovisse et tn ab ea recessisse 2. Epl. 2. v. 20. 21. et q ipse Xtus dixit, Servum q cognoscit voluntatem Dni et n facit duplis plagis plectendum Luc: 12. hinc ex Ps: 95. ad Heb: 4. inculcat Apls hodie si vocem eus audieritis ne indurate corda vra, fatuae virgines postq reflexerant opportunum tps invenniunt fores clausas Matt: 25. impr. et illis hoc meditandum, qui fungunt v fungi ministerio verbi Dei, ac alijs Qdicantes repobi fiant, ts ut dum habent lucem, ambulent in luce ut Xtus supra monuit, q ptinet et admonitio Apli Rom: 13. v. 12. 13. 14. et nos ipsos debemus judicare, ne à Dno condemnemur.

V: 23. Ad exaggerandum illorum peccum hoc qqp ptinet, q odium Xti sit odium Patris v. 23. qd odium sit supra visum fuit, aversio ipse animi conjuncta cum voluntate nocendi; Xtum odorant ita Judei, qa ab aliquoties monuerunt n respondebant ipsorum desiderijs et expectaci carnali, longè enim alium Messiam sibi finxerant, et eam ob eam infensi illi infestiq erant, et cum ipsum, tum oes q illi adhaerebant, psequebant; magnum erat illud peccum, qa tale Xti odium erat argtm odii adversus Deum, hoc eo ptinet, ut Xtus ostendat vanum ee illum Dei cultum q gloriabant, fidem Dei n recte colant ex vero amore, sed eum ament mundum, in quo autem amor mundi ê, in eo n ê amor Patris 1. Joh: 2. Cum et ideo Xtum odissent, qa n conveniebat illud regnum q Qdicabat cum mundanis illorum cupiditatibus, hinc utiq patebat, q et Patrem odissent, qterea fieri n poterat, ut cum Xtus veniret in nre Patris, et Patrem enarraret, eaq ipsis dicta et facta unice tenerent ad illum glorificandum, in tantum quoq Xtum n poterant odisse, nisi eo pbarent se Patrem odisse. Praeterea Pater attestabat Xto, et tum

tum in Seres de illo testatq fuerat, tum p opa miraculosa ip„
sig autoritatem, et dictorum eg veritatem pbabat, n poterant
illa argta in dubium vocare, nisi negarent Patrem e vera„ Cap: 15.
cem, porro Pater et filig unum st, ut filig sit pariter ho„
norandg ac Pater, et Patrem n habeat q filium negat Joh: 5.
et 1. Joh: 2. Patrem odio habeat q filium odit, denique Pater
graam et salutem offert in filio, nemo venit ad Patrem nisi
p ipsum, ut Mediatorem, Sponsorem, Sacerdotem etc. Joh: 14. 6.
q & filium odit, in quo solo e commuo cum Patre, qp odit
eam eadem commuoes cum Patre, q filig ppositd in roe eg
et convenienter nae pfectoribq atq adeo et verbis eg, is utiq
odit Patrem, neq desiderat vecem commuem cum Patre.

Probat autem tale odium tum sui tum Patris v. 24. quod in„ v: 24.
quit, si opa n fecissem inter ipsos etc. peccum n haberent, nunc
autem viderunt et oderunt et me et Patrem, quo simul novo
argto exaggerat pecci gravitatem, sic colligi pt, q sit tao con„
nexois, pbari debebat, q Judaei et Xtm et Patrem oderint, uti
Xtg dixerat ad ad pbandum negrebat ut certis documentis con„
staret de tali odio, illud autem patefiebat ex eo, q n obstan„
tibq talibq dictis, talibqq factis, qbq ad eorum conficam demon„
strari poterat q Xtg a deo missg eet secm pphias, illum n rei„
pent, eg & caa n poterat ee defectg argtorum externorum,
sz quaenda erat in ipsis Judaeis, eorumq ajo, neq adeo alia ee
poterat q odium docentis et dra, atq adeo odium Xti et Patris,
si enim attendissent sic opa illa q Pater Xto dederat de Patris
vltate, et Xti missoe testari poterant uti videmg cap: 5. tanto
magis qa talia erant et tanta, ut nemo alig ea fecisset, si enim

consi„

considerant ea, q Moses v alij qspiam ang fecit, cum hiscerum parari n pnt, s. multitudinem specieng s. magnitudinem s. circumstias s. finem s. modum s. denique dram cum illis conjunctam, q ex consideratione horum sum et collatione fle innotescet, hoc et aggrabat ipsorum peccum, alias peccum n habeent ingt qbg, n alias peccum ipsorum n eet tam grave, et alias istis peccis conuiscent q committebant circa Xtum, ut paulo ante vidimus ad x. 22. nunc autem viderant opa illa, audiverant dram, conspexerant Xtum et tm et illum et Patrem oderant, q odium sane gravissim erat, et in quo erant ἀναπολόγητοι, qa Gtezi n poterat ignoria, defectu argtorum qbg pbaret hunc ee Xtum, aliorumq signorum, ex qbg fidem pphias agnosci debebat adventu Messiae, s odium et impietas clarissime lucebant, qqd enim de cultu dei, de Mose et lege eg, de tpio etc. jactabant, id ee à carne erat, et arguebat mundi potiq q dei amorem.

Et ita elucet indè q gravis sit peccum illorum, q multis argtis, si attendere velint, convinci pnt de dra Xtiana veritate q gentilium q sedent in tenebris, et excitare hoc debet, quemq ad confederasem a tm verborum, s et opum dei q nil frustra faciunt, qqd facit, id enarrat gloriam s. ~~in grea s. in gloria~~ in naa, seu in grea, Gterea id qqs indè patet, q si q n attendunt debite ad verba et opa dei, hoc argtm sit odii dei et amoris mundi, tales facile dicunt, n delectamur cognitione viarum dei, qle odium dei frequens e in hrbg mundanis, ita ut q Gtezu religios Xtianos et psequuntur sine examine argtorum, qbg dra sua veritatem pbant, illi pdant se ee ofores dei, et nec ad verba, nec ad opa dei attendere.

Ad q ita dixerat, confirmat testis Scra x. 25. ut impleretur

x. 25.

Cap: 15.

ceh ingt ferme scripto in lege ipsorum, oderunt me gratis,
dicit, id scriptum in lege ee, legr autem Ps: 69: 5. eo enim
videt respicit, notum autem e, Psalmos id legem interdum de-
stringi, hic tn in lege scriptum dicit, q in Psalmis scriptu e,
qa totum volumen denominabat à prima et principua parte,
lege, et qpha eo Psalmi erant legis Commentarij, sicut Moses
dram enim ora examinari debebant Deut: 13. Et autem q hic
citat ex Ps: illo e, odium xti sine caa, dr enim in Ps: 050,
res mei חנם sive δωρεαν ut hic e, patet in Emphasi, ut
verba explicant, aquum ee, ut eum verba illa dicant impleri
q odium Judaeorum adversus xtum e puteng de xto ea quae literam
agere et in eo confirmamur, eo q ex frequenti Ps: hg citatoe in caa
xti, planum sit fuisse in Ecclia Judaica in confesso Ps: illum agere
de xto, ita videmg cap: 2. hg Eglij v. 17. v. 20. hg Ps. allegari, ita
Rom: 11: v. 9. citat v. 23. et cap: 15. v. 10. iterum allegat, pra-
terea nil e in Ps. q n poat xto convenire, si illum spectemg
ut talem, et in tali statu, q et in quo fuit q n rapuerat,
unde dr in xte fegt post verba hic allegata, in quem ape pecca
nra erant conjecta Es: 53. qps factg erat peccum p nobis x: ho-
stia p peccto, et multa st q in Emphasi n nisi de xto colligi
pnt, is enim vere fuit, q n rapuerat, in illum ceciderant
opprbria deum blasphemantium, in illum spraverant alij, in
illo falg dei sublimanda fuit etc. q obvia eum meditanti Psal-
mum, id Et q dr illic, e odium sine caa, qd odium sit visum
e חנם et δωρεαν e illud q sine caa fit et duplicitter qdem
ut sc. desit legitima occao, et ut ipsum opg qps frustra fiat,
utroqs modo verum fuit in xto, sine caa ipsum oderant, quem
nullg peccti arguere poterant, q nullo scelere fs meris benefi-

eijs

ejus erat cognitus, unde quin in Ps: sibi malum q bono retribui vocabat eos ad Deum verum Israelis, hortabatur ad resipiscentiam, monebat ut ferrent Seras, ut considerarent opa dei, maledicentibus benedicebat, convicijs impetitus in iterum convicijs verbo, quod loquebatur, quod agebat, prodebat et probabat singularem erga Judaeos amorem, ut inde satis patuerit, fuisse odium illorum sine ea, frustra quoque fuit ro, inanum quoque moliebantur, inanem prosequebantur Xtum, adeo ut postq illum cruci tradidissent, et sibi videri poterant de illo triumphasse, tum ille vicerit, ut enim supra vidimus mors illa erat via ad gloriam et regnum, et ipsis invitis Xtus crucifixus producebatur in mundum, ut traditus pro peccatis in mortem et resuscitatus ad justificationem, imo vindicibam expiari debebant Dijam, et mensa eorum ipsis ee in laqueum, ut e in eodem Psalmo, unde citatur Rom: 11.

Cum itaque haec praedicta sint eo fine ut sibi caverent Judaei, ne rei fierent tanti mali, ki certe q Seras nosse debebant, graviq peccabant, qa peccabant contra ban expressas admonitiones

N: 26. Ut autem illigerent frustraneos ee Judaeorum conatus et odium praedicit labum eventum q erat datio Spiq S. et testatur de xto discipulis, et p illum discipuli quoque de eo. N. 26. et 27. ubi quoad Spm observandum, qbus insignitur nominibus, adventus eius et a quo procedat, et denique opus eius.

Vocat πνεῦμα et quidem πνεῦμα τῆς ἀληθείας et παράκλητος, qd sit autem illud, q verbis illis patet videmus cap: 14: 15. et 26. ut n sit opus illa hic repetere: Spiq e ob efficiam spualem Spiq veritatis, qa eam uti in xto e veritas revelata παράκλητος, qa e Advocatus et consolator fidelium.

Adventus

Cap: 15.

Adventg eg et à quo processurg sit, describit, quod dr venturg et processurg à Patre; venturg quod dicit, scilicet, qd sit singulari modo opaturg, tum enim deg et Deja persona venire dicit, quod alicubi singulari raõe opat, ubi nobum e, cum alias deg n veniat de loco in locum; Spg autem venire debebat cum Xto et post Xtm suum ephras, ubi videre e Es: 48. Joel: 2. Zach: 9. et 12. etc. n quocunqs modo, fuerat et antea Spg, sz eo modo q conveniebat tpri regni Xti, iba nondum erat antequ Xtus glorificatus esset, ut videmus cap: 7. qa ubiqs n poterat opatus fuisse ea opa et beneficia, neqs revelasse eam veritatem, q pleraibusq tpris et regno Xti conveniebant, n poterat et qdm durabat servitus legis et Spg libertatis, et qdm liberi n differebant à servis et Spg vrodrbéas eo modo quo in N.T. hinc q venturg erat, et ut verbis inhaereamus, n poterat antea venisse ut Spg veritatis, qa veritas p Xtm facta e, lex p Mosen Joh: 1. n et ut παράκλητος Advocatus in plena Emphasi, qa Sponsor nondum satisfecerat, et nondum plene in ipso justificari poteramus priori tpre ut Luc: 1. e, expectabant et consolaõem in Xto eam accepturi, venire q debebat, sz quo? à Patre exire debebat: Sapiq notavimus eam et Oeconomiam trium personarum, ut Pater ubiqs consideretur tq Judex ac Legislator Supremusqs Dnus, q exerceat jus decretaris, illi q tribuit jus in peccatorem et Sponsorem, admissio Sponsoris ac Mediatoris, egqs missio, condemnaõ peccati in ipso, atqs adeo mors Sponsoris, et pariter eidem sanctificaõ et resuscitaõ ex morte, et deniqs post glorificaõem Xti Sponsoris effusio Spg S. conversio gentium per illum etc. eam ob eam hic dicit et qs Spg S. sit egressurg ex Patre, neqe mittendus à Patre in noe filij, ubi Xtus jam sabis in-

nuit

ruit cap: 14: 26. unde et Xtus ipse dicit, se eum missurum, npe post glorificationem suam cap: 17: 17. unde Luc: 24: 49. effusio Sp. S. vocat promissio Patris, et ubique alias vocat Spm Xti, Xti Spm, q. d. loqtur à seipso, sed q. à Patre et filio audit et accipit, ut q. ex noe filij à Patre mittitur cap: 16: 13. 14. 15. ita ut illud ἐκπορεύεσθαι sit effectus missionis Patris et filij, illa enim correlata sunt neq; enim pt Pater mittere, nisi exeat à Patre, adeo ut q. hic cogitaverint de modo subsistendi trium personarum qb. sit persona Dei, ipsi seipsum bg loci locuti fuerint, dia enim manifesto satis docent, hic n agi de communicatione, q. Pater communicaverit Spm accepit dgam natam à Patre, sed de communicatione q. electis communicat Pater Spm, ita ut Græcorum et Latinorum disputationes, an ex solo Patre, an ex Patre et filium processerit ab eo Spm S. orta sint ex perversa locorum horum interpretatione, ut mihi quidem videtur; quod et sit, alias de ipso negotio. Hoc autem q. Spm S. exit à Patre et mittitur ab ipso in noe filij ad consolationem facit, ita enim q. accipiunt Spm, certi sunt, q. in Xto cum Patre sunt reconciliati, et habent ita Spm tq. arrhabonem hæreditatis suæ ad redemptionem acquisitionis etc: Ephes: 1: 13. 14. unde Apls jubet argumentum et concludere quemq; an Xtus sit v n sit, atq; adeo an sit adhuc sub condemnatione, an vero nulla amplius sit in ipso condemnatio, si Spm Xti habeat v n habeat Rom: 8.

Tertium ad quem mittendus et venturus sit, adeoq; officium et opus Spus S. exprimit Xtus quando dicat, ille testabitur de me: Testari de aliquo e de illo v bona v mala publicare et quidem ita ut credi potest, si testis sit fide dignus, hoc enim requirit in teste; Spus et testaturus erat de Xto ut ἀληθινός, q. mittendus erat à deo, imo erat ipse deus, atq; adeo Spus veritatis, sed quo testaturus? npe dum Apls omnem veritatem q. in Xto e, doctura erat, ut veritas verborum et testimonij manifesta fieri potest ad omnem conscientiam et

et ut πάντος videretur ille sermo, q J. Xtus venerit in mundum salvare peccatores 1. Tim: 1: 15. Ubiqua quando dicit Xtus, de me testabitur, innuit, testimonium illud effectum fore, adeoq; ut ut quod de Xto cognoscendum sit ad salutem, id sit testatum, atq; adeo dum veritatem, ut alias loquitur cap: 16: 13. in hac vita ipse revelandam fidelibus id testatum erat ea dia eo modo, ut nemo de veritate testimonij dubitare poset; dum Spus testatur q Spus sit veritas, partim quando q Apli loquuntur, habent testimonium in Mose et Prophis; q acti p Spum S. locuti fuere, partim quando corda nra illuminat, ut conscia n possit n approbare testimonium verbi; denique quando ipsis factis testatur, sc. non miraculis tm, sed houm multorum imo gentium conversione, inde e. n pt n patescere J. et Xtum, cui Gentes debebant obedientes fieri sedm oes ppthias; ex hisce et illegi: fle pt, summam id compendium rum eorum q Apli locuti fuerunt acti p Spum S. de testium de Xto, unde Aplis id nil fere judicabat nisi Xtum eumq; crucifixum

Cap: 15.

Et hoc addit Xtus, quando dicit v. 27. Vos vero testabimini, q ab initio mecum fuistis, ubi q ponit opus id eadem eg. Opus discipulorum erat testari de Xto, ipse q de ipso testanda erant ad salutem houm, atq; adeo de ipsis natis ac psona dravdzów, ra, de officijs, de passoibus et gloriis, de regno eg, de vijs et operibus eg, de subditis, de subditorum officijs ac beneficijs, verbo, ea q revera erant ad id ut electi crederent, q Jesus sit Xtus, filius ille dei, et ut credentes vitam habeant in nine ipsius ut loquitur noster Evangelista cap: 20: v. 31.

v: 27.

Ratio, cur ad id adhibendi erant hi discipuli, erat, qa ab initio cum ipso fuerant, id hoc e, q in Aplis requirit Act: 1: 21 et 5: 32. debebant εἶναι αὐτόπται auriti et oculati

oculati testes, talibus enim q cum ipso ab initio fuerant, qui dicta et facta eius viderant et audiverant; atque adeo cum τῆς θεολογίας testari poterant de morte et resurrectione eius, quique testimonium illud suum in hac vita sanctitate, et miraculis et confirmabant, adeo ut deus ipsis testaretur q signis et prodigiis Heb. 2. 4. imo q morte sua testimonium illud confirmabant; talibus inquam in poterant in crede, nemo enim tam stultus erit, ut morte velit confirmare falsum testimonium, q tale in fiat, presertim sine ullo commodo, et maximum argum veritatis testimonii ipsorum erat, illud q Spus in ipsis erat, et dedit illis os et sapiam, cui nemo resistere poterat, quamq diviam ex oes agnoscere debebant; debent E verba Apostolorum haberi q testimonio ipsius Spus de Xto; atque adeo q ἀξιόπιστοις f. fide dignis.

Cap: XVI.

Capitis decimi sexti tres part constituti partes: prima predicit mala discipulis obventura usque ad v. 6. Secunda consolat eos contra illa mala varijs argtis. Tertia predicit discipulorum fugam, simulque eos consolat, adeo ut hic sit continuatio prioris sermonis Xti ad discipulos suos.

In prima parte occurrit

Primò Ratio prioris sermonis habens instar conclusionis eorum q antea dicta fuerant et transitionis ad segg. v. 1.

Secundò predictio malorum, q duo st, excomunicatio et mors v. 2.

Tertiò Causa malorum duae, Zelus, is conjunctus cum Ignorantia Patris et Xti v. 2. et 3.

Quartò Finis pronunciatus malorum v. 4.

Quintò